

II RIIGIKOGU

9. istungjärk. Protokoll nr. 268 (16).

1925. a.

II Riigikogu koosolek 30. oktoobril
1925. a. kell 10 e. l.

Kokku on tulnud 89 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: sõjaminister **J. Soots**, põllutööminister **A. Kerem**, välisminister **A. Birk**, teedeminister **K. Virma**, kohtuminister **R. Gabrel**, portfellita minister **K. Ast**.

Päevakord:

1. Riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioni seaduse täiendamise seadus — Riigikogu liikmete **O. Liigand'i**, **K. Kornel'i** ja **J. Jaanis'e** ettepanek.

2. Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldusseadus — maakommissjoni ettepanek.

3. Pedja jaama territooriumi laiendamiseks maa sundvõõrandamise seadus — III lugemisel.

4. Rahukogude kohtupristavite arvu suurendamise seadus — III lugemisel.

5. Tööstusliku tööseaduse muutmise seadus — III lugemisel.

6. Perekonnaseisu seadus — II lugemisel.

7. Rahalise autasu seadus — II lugemisel.

8. Administratiiv karistamiskord mõnest seadusest üleastumiste ja mõnede sundmääruste rikkumiste eest — II lugemisel.

9. Tööstusettevõtete nädala-puhkepäevade seadus — II lugemisel.

10. Kaalu ja mõõdu seadus — II lugemisel.

11. Põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse muutmise seadus — II lugemisel.

12. Aktsiisi seaduse §§ 1110. ja 1111. muutmise seadus — III lugemisel.

13. Riigi metsatööstuse põhimäärus — II lugemisel.

Koosolekut juhatab abiesimees **A. Jürman**.

Sekretääri kohal abisekretäär **J. Piiskar**, pärast abisekretäär **L. Raudkepp**.

Koosolek algab kell 10.10 min.

1. Päevakorra muutmise. Juhataja **A. Jürman**:
Avan Riigikogu koosoleku.

M. Laarman (põl):

Eile õhtul Riigikogu koosoleku ajal umbes 1/28

jagati Riigikogu liikmetele välja uus seaduseelnõu kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldusseadus. Tänavu kevadel lõpetas maakommissjon selle seaduse läbivaatamise sarnase kiirusega ja sarnase tempoga, et võimatu oli kommissjoni liikmetel ettepannud uusi parandusi läbi vaadata ja nendega tutvuneda. Oli niisugune juhtumine, kus väga põhipanevad ja tähtsad küsimused arutamisel olid, kuid seal läbirääkimiste aega kolme minuti peale kitsendati, nii et ei olnud võimalik neis küsimustes täit selgust saada. See asjaolu tingib vististi, et selle seaduseelnõu juures nüüd saaksid Riigikogu liikmed natukene pikemalt peatuda. Nüüd, kus see seaduseelnõu nii hilja kätte jagati, ei olnud võimalik teda läbi lugeda, samuti tundma õppida seletuskirja ja neid motiive, mis maakommissjon seaduse valmistamisel aluseks võtnud. Ei oleks midagi katki, kui meie lükkaksime selle seaduseelnõu arutamise järgmise koosoleku peale ja tänasest koosoleku päevakorrast ta ära võtaksime. Et asi nii kiire ei ole näitab juba see, et vaatamata selle peale, et selle seaduseelnõuga kevadel väga kiire oli, siiski terve suve jooksul ja praeguse istungjärgu ajal terve kuu jooksul leiti võimaliku olevat sellel seaduseelnõul puhata aruandja käes, ja ta jälle ilmsiks tuli, kui maakommissjonis seda väga kategooriliselt nõuti. Pean tähendama, et minu ettepanek iseäranis sotsialistide poolt toetust peaks leidma, kuna mina olin maakommissjonis ainukene, kes tähendas selle asjaolu peale, et see seadus väärib pikemat läbivaatamist ja sellega arusaadav tema viibimine aruandja käes. Sellepärast mõtlen, et seal pool keegi selle vastu ei ole, kui meie selle seaduseelnõu tänasest päevakorrast ära võtame.

Juhataja **A. Jürman**: Mina juhin Riigikogu liikmete tähelepanu sellele, et kuueandaks päevakorra-punktiks seisab „Perekonnaseisu seadus — II lugemisel“, peab aga olema „III lugemisel.“

J. Vain (stp): Härra Laarman'i ettepanek, paigutada kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldusseadus järgmise koosoleku päevakorda, on põhjendatud nende Riigikogu liikmete kohta, kes maakommissjonis ei olnud, sest nad said eelnõu alles eile kätte. Maakommissjoni liikmed aga arutasid seda seadust mitte ainult niivõrd, kui see seaduse ter-

visele tarvilik oli, vaid arutati üksikuid asju enam kui kolm korda, ja ühte ja sama ettepanekut tehti veel enam kordasid. Kui maakommissjon lõpuks sellest välja luges seaduse arutamise sihiliku pikendamise, siis oli loomulik, et töö kiirustamiseks sõnavõtmisi piirama hakati. Mis aga puutub sellesse, et komisjoni liikmetel võimalust ei olnud oma ettepanekuid teha, siis niisuguseid ettepanekuid, mis nemad aja puudusel tegemata jätsid, tõepoolest ei olnud; ettepanekud olid mitu korda arutamisel ja hääletamisel, milleks üksikud paragrahvid lahti jäid enam kui üks kord.

Kevadel tunnistati seaduseelnõu kiireks, sest loodeti tema teostamisele asuda möödunud suvel. Kuid nüüd tuleb oodata 1926. a. suvet. Arvamine, nagu oleks eelnõu seisnud aruandja käes kolm kuud, on ekslik. Härra Laarman'ile võib eksitust vabandada, sest ta nähtavasti viimasest komisjoni koosolekust osa ei võtnud kevadel, kus enne laialiminekut asuti seisukohale, et eelnõu tuleb paljundada ainult komisjoni liikmetele, mida ka tehti. Veel päeval enne Riigikogu laialiminekut olid üksteisele vastukäivad ettepanekud hääletamisel ja mõne tunniga oli võimatu põhjalikumalt seletuskirja kokku seada; sellepärast paljundati eelnõu ilma seletuskirjata. Oli karta, et kui nendest hulkadest protokollidest eelnõu kokku võetakse, temas vastolud võivad olla, mispärast võimalus jäeti tarbekorral eelnõu sügisel läbi vaadata. Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldusseadust ei saa enne teostada, kui vastav maakorralduse seadus vastu võetakse, kõneldi maakommissjonis teatud poolt, ning tehti ettepanekuid käsoleva seaduse lugemist katkestada. Kui see kuu aega, mis Riigikogu kokkutulekust möödab, välja ostab selle ettepaneku, siis on seaduse sõbrad rahuldatud.

Juhataja **A. Jürman**: Hääletamisele tuleb rkl. Laarman'i ettepanek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud, seega on päevakord kindlaks määratud.

2. Rügi- ja omavalitsuste teenijate pensioniseaduse täiendamise seadus — O. Liigand'i, K. Kornel'i ja J. Jaanis'e ettepanek.

O. Liigand (rhy): Teen ettepaneku käesolev seaduseelnõu anda rahuasjanduse komisjoni.

Juhataja **A. Jürman**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

3. Pedja jaama territooriumi

Üldkommissjoni aruandja **J. Voiman** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja §§ 1—3.

laiendamiseks maa sundvõõrandamise seadus — III lugemisel.

nab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja §§ 1—3.

Pedja jaama territooriumi laiendamiseks maa sundvõõrandamise seadus.

§ 1. Pedja jaama maa-ala laiendamiseks sundvõõrandatakse riigile Tartu maakonnas, Vaimastvere vallas asuvast „Jaani-Jüri“ nr. 30 talust tarvisminev maa-ala pinnasuurusega kuni 1600 mtr.² teedeministri poolt kinnitatava plaani järgi.

§ 2. Võõrandatud maa eest maksetakse sennisele omanikule tasu raudteevalitsuse erakorraliste kulude § 3 (jaamade laiendamiseks ja hoonete ehitamiseks maa võõrandamine) summadest maksvate seaduste järgi.

§ 3. Raudteevalitsusele antakse õigus kohe peale käesoleva seaduse maksmahakkamist võõrandatava maa-ala ülevõtmisele asuda.

Juhataja **A. Jürman**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

4. Rahukogude kohtupristavite arvu suurendamise seadus — III lugemisel.

Üldkommissjoni aruandja **A. Jõeäär** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja tekst.

Rahukogude kohtupristavite arvu suurendamise seadus.

Lisas nr. 1. riigi 1925. a. eelarve juurde („Riigi Teataja“ nr. 53/54 — 1925. a. lhk. nr. 282) ettenähtud rahukogude kohtupristavite arvu suurendatakse 22 pealt 26 peale.

Juhataja **A. Jürman**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

5. Tööstusliku tööseaduse muutmise seadus — III lugemisel.

Töökaitse komisjoni aruandja **L. Johanson** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja tekst.

Tööstusliku tööseaduse muutmise seadus.

Tööstuslikku tööseadust (Seaduste kogu XI köide 2. jagu 1913. a. väljaanne) täiendatakse järgmise paragrahviga:

§ 55¹. Vaatamata selle peale, kas tööline nõuab § 55. korras teenistuslepingu lõpetamist või töötab edasi, on ettevõtte omanik kohustatud ilma tööliste süüta tähtjaks väljamaksmata jäänud palga pealt tööliste viivitusraha 43% maksma iga ööpäeva eest, mis palgamaksmise tähtjast hiljem sünnib. Viivitusraha on ettevõtte omanik kohustatud poolel määral maksma, kui ta tähtjaks väljamaksmata jäänud palga tööliste vabatahtlikult ära tasub.

Juhataja **A. Jürman**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu lõpuhääletamisel vastu võetud.

6. Perekonnaseisu seadus — Üldkommissjoni aruand- ja puudumise pärast on III lugemisel. sõna aruandjana üldkommissjoni esimehel rkl. Jõeäär'il.

Aruandja **A. Jõeäär** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseelnõu pealkiri ja §§ 1 ja 2.

PEREKONNASEISU SEADUS.

I peatükk.

Üldmäärused.

§ 1. Iga Eesti vabariigi kodaniku üle peetakse perekonnakirju vastavas linna-, alevi- või vallavalitsuses kodaniku alalise elukoha järgi.

Alalise elukoha muutmise puhul viiakse üle kodaniku sellekohasel soovil perekonnakirjad vastavasse linna-, alevi- või vallavalitsusse, kodaniku uue alalise elukoha järgi.

Eesti vabariigi kodanikkudeks vastuvõetud välismaalased valivad kohe vastuvõtmisel endile alalise elukoha; vastuvõetu sennisesse perekonnaseisu puutuvad dokumendid saadab vastuvõtja asutus vastavale linna-, alevi- või vallavalitsusele toimetamiseks § 6. korras.

Iga Eesti Vabariigi kodakondsusest lahkuja üle annab teada sellekohane riigiasutus vastavale linna-, alevi- või vallavalitsusele perekonnakirjade sulgumiseks.

§ 2. Perekonnaregistrisse märgitakse kõik isiku perekonnaseisu muudatused sündimisest surmani kronoloogilises järjekorras, vastavate aktide, protokollide ja tunnistuste põhjal.

Aruandja **A. Jõeäär** (loeb):

§ 3. Kodanikud registreerivad oma perekonnaseisu muudatused kohaliku perekonnaseisu ametniku juures oma alalise elukoha või ajutise viibimiskoha järgi.

L. Raudkepp (krst): Ma kordan oma ettepanekut, mille tegin II lugemisel, et siia paragrahvi üles võetaks ka vaimuliku nime-tamine. Asi seisab selles, et siin ei ole tegemist perekonnaregistri kokkuseadmisega, vaid siin on tegemist perekonnaseisu muutmistega, mis väljenduvad sündimise, laulatamise või suremise muudatuste sissekandmises ja et vaimulikud võivad registreerida neid muudatusi. On ju loogiliselt täiesti selge, siin on öeldud: „kodanikud registreerivad oma perekonnaseisu muudatused kohaliku perekonnaseisu ametniku juures oma alalise elukoha või ajutise viibimiskoha järgi,“ see on et siin esimeses järjekorras tähele pannakse ja ära määratakse, et perekonnaseisu muudatusi tuleb registreerida ja neid võib selle seaduse järgi teha ka ametnik-vaimulik. See kooskõla § 3. ja § 7. vahel peab tingimata olema, muidu jääb siia teatud vastolu maksma, sellepärast kordan ma oma ettepanekut. Minu ettepaneku järgi käiks § 3. järgmiselt: „Kodanikud registreerivad oma perekonnaseisu muudatused kohaliku omavalit-suse perekonnaseisu ametniku või vaimuliku juures oma alalise elukoha või ajutise viibimiskoha järgi.“

Juhataja **A. Jürman**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **A. Jõeäär**: Üldkommissjoni nimel selle ettepanekuga ühineda ei saa, sest et ta tooks seadusesse olulisi muudatusi ja lahk-helisiid.

Juhataja **A. Jürman**: Rkl. Raudkepp'i poolt on ettepanek tehtud: § 3. 2 rida: sõna jä-rele „kohaliku“ juurde lisada „omavalitsuse“ ja sõna järele „ametniku“ juurde lisada „või vaimuliku“. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 24 häält, vastu — 24, seega on ettepanek tagasi lükatud. (Hüüded: Sedeli-tega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hää-letatakse.) Ettepaneku poolt on 30 häält, vastu — 27, erapooletuid — 2, seega on ettepanek vastu võetud.

Hääletamisele tuleb § 3. ühes vastuvõetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 3 vastu võetud.

Aruandja **A. Jõeäär** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 4—6.

§ 4. Eesti kodanikud välismaal võivad oma perekonnaseisu muudatusi registreerida kas meie kohaliku diplomaatilise esitaja või ametkonnas juures, kes toimetab sellal alal ühistel alustel perekonnaseisu ametnikkudega,

või kohalikkudes perekonnaseisu registreerimise asutustes, kohalmaksva korra järgi.

Viimasel juhtumisel on Eesti kodanik kohustatud esitama sellekohase dokumendi ühes eestikeelse tõlkega meie kohalikule diplomaatilisele esitajale või ametkonsulile tõestamiseks ja edasitoimetamiseks vastavale linna-, alevi- või vallavalitsusele, kus sama kodaniku perekonnakirju peetakse. Kui aga selle kodaniku perekonnakirju Eesti omavalitsustes ei peeta, saadetakse tõestatud dokument Tallinna linnavalitsusele perekonnaregistrisse kandmiseks.

Märkus. Oma allkirjaga tunnustab meie diplomaatiline esitaja või ametkonsul, et käesolevas dokumendis tähendatud toimetus on sündinud kohalmaksvate seaduste järgi.

§ 5. Välismaalased, kes Eestis elutsevad, võivad oma perekonnaseisu muudatusi registreerida Eesti perekonnaseisu ametnikkude juures oma elukoha järgi, kusjuures välismaalastele välja antakse ära kiri registreerimisaktist.

§ 6. Kui mõne Eesti vabariigi kodaniku senniste perekonnaseisu muudatuste kohta puuduvad vastavad sissekanded omavalitsustes või neis asutustes või isikute juures, kes senni perekonnaseisu muudatusi registreerisid või perekonnaseisu raamatuid hoidsid, sünnib selle kodaniku perekonnakirjade sisseadmimine selleks esitatud tarvilikkude, perekonnaseisu tõestavate dokumentide põhjal.

Dokumentide puudusel võidakse tõestada tarvilikke andmeid vähemalt kahe usaldusväärse tunnistajaga.

Perekonnaseisu ametnik seab kokku esitatud dokumentide, paluja üteluste ja tunnistaja tõenduste najal protokolli, milles tähendatakse kõnealoleva isiku:

a) täielik nimi ning perekonnanimi, sündimisaeg ja -koht;

b) vallaline põlv või olnud või olev abielu;

d) kui lapsed olemas, siis nende nimed ja sündimisaeg ning -koht, samuti nende suremine;

e) vanemate nimed ja kindlakstegemise võimaluse korral nende sündimisaeg ja -koht, abielumise aeg, kui surnud, siis suremisaeg.

Protokollile kirjutavad alla asjast huvitatud isik, tunnistajad ja perekonnaseisu ametnik. Protokoll põhjal tehakse vastavad sissekanded perekonnaregistrisse, või saadetakse protokoll ühes esitatud tunnistustega sinna omavalitsusse, kus selle kodaniku alaline elukoht.

Aruandja **A. Jõeäär** (loeb):

II peatükk.

Perekonnaseisu asutused.

§ 7. Perekonnaseisu ametnikkudeks on: alevites ja valdades alevi- või vallasekretärid,

linnades linnasekretäär või linnavalitsuse liige linnavalitsuse määramisel; suuremates linnades võib linnavalitsus perekonnaseisu ametnikuks määrata eriametniku.

Peale selle on perekonnaseisu ametnikuks nende kirikute ja usuühingute vaimulikud, kellega käesoleva seaduse jõusseastumiseni maksvate seaduste põhjal õigus toimetada perekonnaseisu muudatuste registreerimist. Teiste kirikute ja usuühingute vaimulikud võivad olla perekonnaseisu ametnikkudeks, kui Vabariigi Valitsus neile vastava loa andnud. Perekonnaseisu ametnikud-vaimulikud registreerib sise-ministeerium vastavate usuühingute või nende liitude keskvalitsuste ettepanekul.

Juhataja **A. Jürman**: Sõna on rkl. Jõeäär'il.

A. Jõeäär (stp): Ma kordan oma II lugemisel tehtud ettepanekut, nimelt II lõige § 7-dast välja jätta.

L. Raudkepp (krts): Teen ettepaneku § 7. juurde lisada uue lõikena: „Vaimulikud perekonnaseisu ametnikud ei ole kohustatud registreerima perekonnaseisu muudatusi nende isikute suhtes, kes ei ole sama usutunnistuse poolehoidjad“.

Juhataja **A. Jürman**: Rkl. Raudkepp'i poolt on ettepanek tehtud § 7-da juurde lisada uue lõikena: „Vaimulikud perekonnaseisu ametnikud ei ole kohustatud registreerima perekonnaseisu muudatusi nende isikute suhtes, kes ei ole sama usutunnistuse poolehoidjad“.

Rkl. Jõeäär'i poolt on ettepanek tehtud § 7-da teine lõige välja jätta.

Hääletamisele tulevad ettepanekud selles järjekorras, nagu nad sisse antud. Asun rkl. Jõeäär'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 28 häält, vastu — 27, seega on ettepanek vastu võetud. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. Palun sedelid välja jagada. (Jagatakse sedeleid.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: ettepaneku poolt on 27 häält, vastu — 34, erapooletuid — 2, seega on ettepanek tagasi lükatud.

(Aruandja kohale asub aruandja **O. Gustavson**.)

Hääletamisele tuleb rkl. Raudkepp'i ettepanek. (Hääletatakse.) (Vahelhüüded kristlaste ridadest. Müra. — J. Vain, stp: See on esimene katse rahvasaadiku südametunnistust vägistada.) Palun rahu! Ettepaneku poolt on 28 häält, vastu — 36, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb § 7. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 7 vastu võetud.

Aruandja **O. Gustavson** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 8—13.

§ 8. Perekonnaseisu ametnikkudeks võivad olla ainult Eesti kodanikud, kellel vähemalt algkooli 6-aastasele kursusele vastav haridus ja kes riigikeelt mõistavad.

Erandeid kodakondsuse nõudest võib lubada Vabariigi Valitsus perekonnaseisu ametnikkude-vaimulikkude kohta.

§ 9. Perekonnaseisu ametniku ametruum peab olema avatud vähemalt 1 kord nädalas. Lahtioleku päevast ja tundidest teatatakse siseministeeriumile ning ametruumis avalikult väljapandud teadaandega kodanikkudele.

§ 10. Omavalitsuse perekonnaseisu ametnikkude kohta on maksev üldine omavalitsuste järelvalve kord. Perekonnaseisu ametnikud-vaimulikud alluvad järelvalve korras otsekohe siseministeeriumile.

Oma tegevuse eest vastutavad perekonnaseisu ametnikud riigiteenijatega ühesugustel alustel.

III peatükk.

Perekonnaseisu dokumendid.

§ 11. Perekonnaseisu ametnikud peavad järgmisi raamatuid:

- a) aktiraamat sündimiste registreerimiseks;
- b) aktiraamat abielude registreerimiseks;
- d) aktiraamat suremiste registreerimiseks;
- e) protokolliraamat.

Peale selle peavad omavalitsuse perekonnaseisu ametnikud perekonnaregistrit, perekonnaseisu ametnikud-vaimulikud aga aktideregistrit.

Aktiraamatud peetakse kahes, protokolliraamat ja perekonna- ning aktideregister ühes eksemplaaris.

§ 12. Aktiraamatute esimesed eksemplaarid peetakse köidetud raamatutena, mis lehtede kaupa nummerdatud, nõõritud ning kinnitatud siseministeeriumi poolt; teised eksemplaarid — lahtiste lehtedena esimeste eksemplaaride lehekülgede numbritele vastavate lehekülgede numbritena.

§ 13. Aktiraamatute teised eksemplaarid saadetakse hoiule siseministeeriumi iga aasta lõpul seitsme järgmise päeva jooksul.

Aruandja **O. Gustavson** (loeb):

§ 14. Iga sündimise, abiellumise ja suremise kohta kirjutatakse vastavasse aktiraamatusse sellekohane akt, tähendades akti järje-

korra numbrit ja tegemisaega; akt kirjutatakse ühe käekirjaga algusest lõpuni, ilma tühjade kohtadeta ridadel; parandused õiendatakse enne vastavaid allkirju.

Märkus. Iga sündimise, abiellumise ja suremise kohta täidab perekonnaseisu ametnik akti kokkuseadmisel vastavad statistilised teated ning saadab need riigi statistika keskbüroole siseministri poolt määratud korras ja tähtaegadel.

L. Raudkepp (krst): Kordan oma ettepanekut, mida tegin II lugemisel, nimelt võtta märkusena juurde: „Ametnik-vaimulik tähendab iga sündimise, abiellumise ja suremise kohta aktiraamatus ära, kus, mis ajal ja kelle poolt toimetati kodanlisele registreerimisele järgnev kiriklik ristimine, laulatus või matmine.“

Juhataja **A. Jürman**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **O. Gustavson**: Härra Raudkepp'i parandusest võib järeldada, nagu oleks kõikide nende perekonnaseisu muutmiste registreerimise puhul, mida toimetatakse ametnikkude-vaimulikkude juures, kiriklik talitus sunduslik. Seaduses ei leidu aga poolt sõnagi selle kohta. Kui tahame kinni pidada püstitatud põhimõttest mis seaduse aluseks, siis ei saa üldse sarnase ettepanekuga esineda. (**L. Raudkepp**, krst: Ärge mulle moraali lugema hakake. — **J. Temant**, põl: Miks Teie nii kibe olete?)

Juhataja **A. Jürman**: Rkl. Raudkepp'i poolt on ettepanek tehtud § 14. juurde võtta märkus: „Ametnik-vaimulik tähendab iga sündimise, abiellumise ja suremise kohta aktiraamatus ära, kus, mis ajal ja kelle poolt toimetati kodanlisele registreerimisele järgnev kiriklik ristimine, laulatus või matmine.“ (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 24 häält, vastu — 36, seega on ettepanek tagasi lükatud. Hääletamisele tuleb § 14. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 14 vastu võetud.

Aruandja **O. Gustavson** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 15 ja 16.

§ 15. Aktiraamatu alguses on tähestik, kuhu märgitakse iga isiku perekonnanimi ning nimi, kelle kohta akt tehtud, ja raamatu lehekül, kus akt seisab.

§ 16. Perekonna- ja aktideregistrid peetakse köidetud raamatutena, mis lehtede kaupa nummerdatud ning köidetud siseministeeriumis.

Aruandja **O. Gustavson** (loeb):

§ 17. Iga sündinud kodaniku jaoks avatakse perekonnaregistris erilehekülj selles omavalitsuses, kus sündinu vanemate nimekirju peetakse.

Aktideregistris avab perekonnaseisu ametnik erilehekülje ainult nende sündinute kohta, kelle sündimine tema juures registreeritud.

Registri tähestikku peetakse kaardi süsteemi järgi.

Juhataja **A. Jürman**: Sõna on rkl. Gustavson'il.

O. Gustavson (stp): Siin kustutati viimases lõikes „registre“ ja asemele võeti „registri“. Kuna aga nüüd on otsustatud jätta kahesugused registrid, teen ettepaneku mahakustutatud silp sisse võtta.

Juhataja **A. Jürman**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **O. Gustavson**: Ühinen tehtud ettepanekuga.

Juhataja **A. Jürman**: Aruandja on ühinenud selle ettepanekuga, siis ei tule ta eraldi hääletamisele. Panen § 17. ühes parandusega hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 17 vastu võetud.

Aruandja **O. Gustavson** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 18—25.

§ 18. Aktiraamatute, protokolliraamatute ja perekonna- ning aktideregistrite ning tädestiku, kui ka selle seaduse põhjal väljaantavate tunnistuste vormid määrab Vabariigi Valitsus siseministri ettepanekul.

Märkus. §§ 14. ja 49. märkustes tähen- datud statistiliste teatelehtede vormid kinnitab siseminister riigi statistika keskbüroo ettepanekul.

§ 19. Perekonnaseisu registreerimisesse puutuvate raamatute ja formulaaride muretsemise kulud kannab riigikassa siseministeeriumi eelarve järgi.

Märkus. Statistilised teatelehed valmistab ja saadab perekonnaseisu ametnikkudele riigi statistika keskbüroo.

§ 20. Perekonnaseisu muudatuste registreerimist toimetatakse maksuta.

Väljaantavate tunnistuste ja igasuguste teiste dokumentide ning õienduste pealt võetakse maksu Vabariigi Valitsuse sellekohase määruse alusel.

Riigi- ja omavalitsuse asutuste nõudel väljaantavate tunnistuste pealt maksu ei võeta.

IV peatükk.

Perekonnaseisu aktide sissekandmine perekonnaregistrisse ja aktide parandamine.

§ 21. Peale perekonnaseisu muudatuste registreerimist teeb omavalitsuse perekonnaseisu ametnik aktide põhjal vastavad sissekanded perekonnaregistrisse.

Juhtumisel, kui perekonnaregistris peetakse teises omavalitsuses või kui registreerimist toimetanud perekonnaseisu ametnik-vaimulik, saadetakse 7 päeva jooksul täpne ärakiri aktist vastavasse omavalitsusse (§§ 35, 46 ja 58) perekonnaregistrisse kandmiseks.

§ 22. Kui akti ärakiri ei ole saadetud õigesti omavalitsusse, saadetakse see tagasi perekonnaseisu ametnikule ärakirja uuesti esitamiseks õige kuuluvuse järgi.

Selgub aga, et mõne aktiosalise üle ei ole üheski omavalitsuses perekonnakirju olemas, tuleb toimetada § 6 järgi ja ärakiri protokolliga saata vastavasse omavalitsusse aktiosaliste alalise elukoha järgi.

§ 23. Kui akti ärakirjas ülesantud andmed aktiosalise üle ei vasta omavalitsuses olemasolevatele andmetele, saadetakse ärakiri perekonnaseisu ametnikule tagasi tarvilikkude paranduste tegemiseks.

§ 24. § 23. ettenähtud juhtumistel peab perekonnaseisu ametnik, saades omavalitsuselt teate akti puudulikkuse üle, kõige enne selgitama, kas omavalitsusele saadetud ärakiri oli täpselt õige; kui on juhtunud ärakirjas viga, valmistab ta ajaviitmata uue täpselt õige ärakirja ja saadab selle omavalitsusele.

Kui aga viga on juhtunud aktis eneses, teeb ta vigade parandamiseks täiendava akti korras, mis on maksev akti tegemisel; täiendava aktiga ei võida teha esialgses aktis sisulisi muudatusi.

Ei ole sel teel võimalik viga parandada, võidakse seda teha ainult kohtu teel.

§ 25. Peale akti registreerimist perekonnaregistris teatatakse sellest § 21. teises lõikes ettenähtud juhtumistel vastavale perekonnaseisu ametnikule märkimiseks aktiraamatutes.

Aruandja **O. Gustavson** (loeb):

§ 26. Tunnistuse sündimise, abiellumise ja surma kohta annab välja aktiraamatute põhjal perekonnaseisu ametnik, kes perekonnaseisu muudatusi registreerinud; tunnistus perekonnaseisu kohta antakse välja perekonnaregistri põhjal.

Märkus. Ametnik-vaimulik märgib sündimis-, abiellumis- ja surmatunnistusel ära koha, aja ja isiku, kelle poolt vastav kiriklik talitus toimetati.

Juhataja **A. Jürman**: Sõna on rkl. Gustavson'il.

O. Gustavson (stp): Riigikogu on tagasi lükanud rkl. Raudkepp'i poolt § 14. juurde esitatud parandus-ettepaneku, mis pidi tegema perekonnaseisu ametnikule-vaimulikule kohuseks akti sisse kanda märkuse asetleidnud vaimuliku talituste kohta. Käesoleva paragrahvi juurde võetud märkus, mis baseerub § 14. juures tagasilükatud märkusel, tuleks kustutada, sest et tal enam mingit mõtet sees ei ole.

Juhataja **A. Jürman**: Selle ettepaneku vastu ei vaielda. Siis loen ma ta kodukorra § 77. põhjal vastuvõetuks, seega on märkus maha kustutatud. Panen § 26. ilma märkuseeta hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 26 vastu võetud.

Aruandja **O. Gustavson** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 27 ja 28.

§ 27. Seadusjõusse astunud kohtuotsuse ärakirja põhjal teeb perekonnaseisu ametnik tarvilikud parandused vastava aktiraamatu mõlemates eksemplaarides. Ühtlasi kantakse vastavad parandused perekonnaregistrisse § 21. ettenähtud korras.

Kui aga aktiraamatu teised eksemplaarid on juba ära saadetud siseministeeriumi, saadetakse kohtuotsuse ärakiri ühes ärakirjaga tehtud parandusest sinna järele vastavate paranduste tegemiseks.

Vigaste aktide või perekonnaregistri põhjal väljaantud tunnistused tunnustatakse maksvusetuks ja kuulutatakse sellest „Riigi Teatajas.“

§ 28. Igal isikul, kes märkab perekonnakirjas vea, on õigus selle peale juhtida järevalve asutuse tähelepanu.

Aruandja **O. Gustavson** (loeb):

V peatükk.

Sündimiste registreerimine.

§ 29. Sündinud lapse registreerimiseks ilmuvad lapse vanemad või üks neist ühe kuu jooksul, arvates lapse sündimisest, vastava perekonnaseisu ametniku juurde registreerimisele, kusjuures üks tunnistaja isiklikult peab tõendama seda teadaannet.

Teadaande põhjal seab kokku perekonnaseisu ametnik akti, milles tähendatakse:

a) lapse vanemate nimed ja perekonnanimed, nende sündimisaeg ja -koht, alaline elukoht ning elukutseline tegevus ja see omavalitsus, kus nende üle perekonnakirju peetakse;

b) lapse sündimisaeg ning -koht, sugu, mitmes laps emal ja antav nimi ning

c) ilmunud teadaandjate (§ 30) ja tunnistaja nimed ning perekonnanimed ja elukohad.

Kaksikute, kolmikute jne. kohta tähendatakse akti, kes neist varem sündinud.

Akti kirjutavad alla teadaandja, lapsevanem ja tunnistajad ning perekonnaseisu ametnik.

M. Juhkam (töer): Teen ettepaneku võtta sõna „juures“ järele sõnad „juhtumisel, kui perekonnaseisu ametnik seda nõuab, üks tunnistaja jne“. See ettepanek on tehtud II lugemisel.

Juhataja **A. Jürman**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **O. Gustavson**: Tehtud parandusel on oma teatavad paremused, aga võivad olla ka pahemused, nimelt sel puhul, kui perekonnaseisu ametnik peaks nõudma tunnistaja juuresolekut sellelt kodanikult, kes tunnistajat ligi võtnud ei ole. See kodanik peaks siis tagasi minema tunnistajat tooma ning nõnda kaks korda sama teed käima. Just härra Juhkam oli see, kes rõhutas, et ei peaks leppima tunnistajaga, kes teelt korjatud, vaid tunnistaja peaks olema sarnane, kes teatud fakte tõesti tõendada teaks.

Juhataja **A. Jürman**: Asun ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Hääletamisele tuleb § 29 ühes vastuvõetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 29 vastu võetud.

Aruandja **O. Gustavson** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 30—38.

§ 30. On lapse isal kui ka emal võimatu isiklikult registreerimisele ilmuda, olgu surma, raske haiguse või mõne muu mõjuva põhjuse tõttu, teeb lapse sündimise üle teadaande perekonnaseisu ametnikule mõni vanemate lähem sugulane võib naaber või korteri või maja peremees. Ülesantud teadete tõelikkuse eest vastutavad oma allkirjadega teadaandja ning tunnistaja.

§ 31. Ei ole ema abielus, kantakse lapse registreerimisel akti ainult ema. Kui isa isiklikult ilmub ja lapse omaks tunnistab, märgitakse see akti üles.

§ 32. Leitud sündinud lapsest peab teatama tema leidja või maja või korteri peremees, kuhu laps toodud, mitte hiljem kui järgmisel päeval kohalikule politseile.

Politsei teeb protokollid, kus tähendatakse lapse leidmise aeg ja koht, lapse sugu, iseäralikud tunnused, kui need on olemas, arvatav vanus, lapse juures leitud asjad ja dokumendid, samuti asutus või isik, kellele laps kasvatada antud.

Ühes lapsega antakse selle asutusele või isikule kõik lapse juures leitud asjad ja dokumendid ning politsei protokollid ära kirjutatakse.

§ 33. Asutus või isik, kellele leitud laps kasvatada antud, on kohustatud teda registreerima üldkorras vanemate asemel õigusega temale perekonnanime anda oma äranägemise järgi. Lapse kohta seab kokku perekonnaseisu ametnik akti politsei protokollid ära kirjutades põhjal, kui selleks ajaks täpsemad teateid ei ole saadud.

Kui lapse vanemad hiljemini avalikuks tulevad, tehakse nende poolt esitatud andmete põhjal üldkorras uus täiendav akt ja registreeritakse lapse perekonnanime vanemate järgi.

§ 34. Lapse üle, kes surnult sündinud, tehakse ainult suremise akt, ilma lapsele nime andmata.

§ 35. Sündimise registreerimise akti või selle ära kirjutades põhjal tehakse vastavad sissekanded perekonnaregistrisse selles omavalitsuses, kus peetakse perekonnakirju lapse vanemate kohta, leitud lapse suhtes — kasvatada võtja kohta ja väljaspool abielu sündinud lapse suhtes — ema kohta.

§ 36. Perekonnaregistris avatakse iga sündinu kohta uus lehekülj ja tehakse tarvilikud sissekanded samal leheküljel kui ka vanemate või ema (§ 31) leheküljel. Surnult sündinud laps märgitakse vanemate leheküljel, ilma erilehekülge tema jaoks avamata.

§ 37. Juhtumisel, mis ette nähtud § 33 teises lõikes, registreeritakse täiendava aktiga tehtud muudatused ja parandused perekonnaregistri samal leheküljel.

Selgub aga, et laps tuleb registreerida mõnes teises omavalitsuses, saadetakse kõik aktide ära kirjutades kuuluvuse järgi edasi ja sulutakse avatud lehekülj.

VI peatükk.

Abielude registreerimine.

§ 38. Abielluda soovijad ilmuvad perekonnaseisu ametniku juurde ja, tõestades oma isikut, teatavad, et nad tahavad abielluda.

Abiellumisteadaande perekonnaseisu ametnikule võib teha ka kirjalikult, kusjuures abielluda soovijate allkirjad teadaandel peavad olema tõestatud notaariuse, rahukohtuniku, politsei või vallavalitsuse poolt.

Aruandja **O. Gustavson** (loeb):

§ 39. Soovist abielluda kuulutab perekonnaseisu ametnik seinakuulutusega nähtaval kohal oma ja kohaliku valla-, alevi- või linnavalitsuse-ametruumides. Abielu vastu võib tõsta vaidluse 14 päeva jooksul abielu seaduse §§ 2—9 ettenähtud põhjustel.

Juhtumisel, kui abiellumisteadaanne tehakse perekonnaseisu ametnikule väljaspool poolte või ühe poole alalist elukohta, saadab perekonnaseisu ametnik kuulutuse ka vastavale perekonnaseisu ametnikule, poolte alalise elukoha järgi väljapanemiseks ja temale teatamiseks väljapanemisajast ning tõstetud vaidlustest.

Kuulutus võib üldse ära jääda, kui abielusõlmimine on kiiresti tarvilik, näiteks ühe abielluja raske elukardetava haiguse, kiire kauemaks ajaks ärasõidu jne. tõttu ja kui pooled on esitanud tarvilikud tõendused, et ei ole taastusi abiellumiseks.

L. Raudkepp (krst): Ma kordan oma II lugemisel tehtud ettepanekut, lisada § 39. juurde märkus: „Märkus. Seinakuulutuste asemel võib ametnik-vaimulik abielludasoovitajaid kirikus või üldse pühapäevase usulise teenistuse paigal 14 päeva jooksul kolm korda maha kuulutada.“

Sel märkusele oleks see tähtsus, et tehniliselt ta kergendaks abielludasoovitajate mahakuulutamist, kui et seda kirjalikult teha. Siin on nimelt öeldud, et seinakuulutuste asemel võib ametnik-vaimulik kuulutada, see tähendab, ta ei ole kohustatud seda tegema, kui ta seda tarvilikuks ei pea.

Juhataja **A. Jürman**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **O. Gustavson**: Ma vaidlen kategooriliselt vastu härra Raudkeppi poolt tehtud ettepanekule, nagu võiks ametnik-vaimulik üldse ära jätta teadaande seinakuulutuste kaudu oma ametruumis. See oleks mõeldav vaid siis, kui perekonnaseisu seadus lubaks vaimulikul registreerida ainult nende perekonnaseisu muudatusi, kes kuuluvad tema usutunnistusse. Meie aga teame, et käesolevas seaduses on viidud läbi põhimõte, et ametnik-vaimulikud peavad registreerima perekonnaseisu muudatusi kõigil kodanikkudel, kes nende juurde registreerimisele ilmuvad. Luteriusu vaimuliku juurde võivad tulla Kreeka-katolikusulised jne. Meie ei saa ometi sundida, et luteriusulised peaksid käima veneusu kirikus ja veneusulised jälle luteri kirikus. (L. Raudkepp, krst: Seal võib kirjalik olla.) Sellest ma räägingi, et kuulutus peab tingimata

kirjalik olema. Mis vaimulik pealekauba teeb nende suhtes, kes tema kogudusse kuuluvad, see on tema eraasi. Parandus sel kujul, nagu rkl. Raudkepp selle esitanud, käib käesoleva seaduse põhimõtete vastu ja tuleb sellepärast tagasi lükata.

Juhataja **A. Jürman**: Rkl. Raudkepp'i poolt on esitatud ettepanek, lisada § 39. märkus, nii nagu ta ette kandis. (Hääletatakse.) 35 häälega 25 hääle pooltolemisel on ettepanek tagasi lükatud.

Aruandja **O. Gustavson** kannab ette ja erladi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 40—54.

§ 40. Välja arvatud eelmise (39) paragrahvi lõpulõikes ettenähtud juhtumised, võidakse kavatsetud abielu registreerida peale vaidluse tõstmiseks kuulutustes ettenähtud lõpp-tähtaja möödumist, kuid mitte hiljem, kui 6 kuud, arvates sellest tähtajast.

Saadud vaidlused avaldab perekonnaseisu ametnik pooltele, neile ette pannes anda vastuseletusi.

Läbi vaadates vaidlused ja vastuseletused ning pooltelt esitatud muud kirjalikud tõendused ja ära kuulates kaasatoodud tunnistajad, otsustab perekonnaseisu ametnik, kas kavatsetava abielu võib sõlmida, tehes vastava protokoll, milles märgitakse esitatud tõendused.

§ 41. Leiab perekonnaseisu ametnik takistusi abielu registreerimiseks, teeb ta eitava otsuse ära tähendades põhjused, mis takistavad abielu registreerimist.

Poolte nõudmisel antakse neile ära kiri otsusest.

§ 42. Eitava otsuse peale võivad pooled kaevata administratiivkohtu korras kohalikule rahukohtunikule.

Eitava otsuse peale, mille teinud diplomaatiline esitaja või ametkonsul (§ 4), edasikaebust ei ole.

§ 43. Ei soovi pooled eitava otsuse üle kaebust tõsta või on kohus poolte kaebuse eitava otsuse üle jätnud rahuldamata, võivad nad igal ajal, kui eitavas otsuses tähendatud takistused nende poolt kõrvaldatud, perekonnaseisu ametnikule, diplomaatilisele esitajale või ametkonsulile avaldada palvet, et endine abiellumisteadaanne abieluregistreerimiseks uuesti läbi vaadatakse, kui § 40. esimeses lõikes tähendatud kuuekuuline tähtaeg veel möödunud ei ole.

On see tähtaeg möödunud, võidakse abielu registreerida uue abiellumisteadaande põhjal harilikus korras.

§ 44. Kui perekonnaseisu ametnik abielu registreerimiseks takistusi ei leia, või kui kohus on § 42. korras seda temale ette kirjutanud, seab ta kokku poolte eneste ja vähemalt kahe tunnistaja juuresolekul abielusõlmimise akti, milles tähendatakse:

- a) abiellujate täielikud nimed ja perekonnanimed, sündimisaeg, alaline elukoht abiellumiseni ja kas vallasised, lahutatud või lesed;
- b) välismaalaste kohta nende kodakondsus;
- c) elukutseline tegevus;
- d) asutus, kus nende perekonnakirju peetakse;
- e) tunnistused ja tunnistajad, kes tõendavad, et abiellumiseks takistusi ei ole.

§ 45. On akt valmis, loeb perekonnaseisu ametnik selle ette abiellujatele, tunnistajate juuresolekul.

Peale abiellujate nõusoleku avaldamist laseb ta abiellujad ja tunnistajad aktile alla kirjutada, samuti kirjutavad aktile alla allealiste abiellujate vanemad või eestkostjad, kui need ilmunud. Akti kinnitab oma allkirjaga perekonnaseisu ametnik.

§ 46. Abielu registreerimise akti või selle ära kirja põhjal tehakse vastavad sissekanded perekonnaregistrisse selles omavalitsuses, kus peetakse abiellujate perekonnakirju.

Kui abiellujate perekonnakirju peetakse mitmes omavalitsuses, nõuab välja see omavalitsus, kus peetakse mehe perekonnakirju, omavalitsusest, kus peeti naise perekonnakirju, naise perekonnakirja, ja avab tema jaoks oma perekonnaregistris uue lehekülje.

§ 47. Kui Eesti kodanik abiellub välisriigi kodakondsusesse kuuluva naisterahvaga, peavad abikaasad ise perekonnaseisu ametnikule esitama naise perekonnaseisu tunnistuse edasi- saatmiseks omavalitsusse, kus tema jaoks perekonnaregistris uus lehekülg avatakse.

Abiellub Eesti kodakondsusesse kuuluv naisterahvas välismaalasega, sulutakse vastavas perekonnaregistris temale avatud lehekülg, kui ta kodakondsuse seaduse § 19 p. 1 korras soovi ei avalda Eesti kodakondsusesse jäämiseks.

Kui sarnane abiellumine sünnib Eestis, võib seda registreerida ainult omavalitsuse perekonnaseisu ametnik.

§ 48. Välismaalased, kes soovivad Eestis abielluda, peavad perekonnaseisu ametnikule esitama peale oma perekonnaseisu tunnistuste ja tõenduste, mis tarvilikud abielu seaduse § 11 põhjal, veel nende kodumaa diplomaatilise või konsulaarse esitaja tunnistuse selle kohta, et kavatsetava abielu sõlmimiseks nende isikute kodumaa seaduste järgi takistusi ei ole.

On seesuguse tunnistuse muretsemine raske või võimatu, võidakse esitada ka muid usaldatavaid tõendusi.

VII peatükk.

Abielude maksvusetuks tunnustamise ja lahutamise registreerimine.

§ 49. Abielu maskvusetuks tunnustamine ja lahutamine registreeritakse vastavas omavalitsuses sellekohase kohtuotsuse ärakirja põhjal.

Märkus. Abielu maskvusetuks tunnustamise ja lahutamise kohta täidab omavalitsus statistilised teatelehed kohtuotsuse ja perekonnakirjades leiduvate andmete põhjal ja saadab need riigi statistika keskbüroole siseministri poolt määratud korras ja tähtaegadel.

§ 50. Eesti kodanikkude abielu maskvusetuks tunnustamine ja lahutamine, mis on toimetatud välismaal, registreeritakse meil vastavas omavalitsustes tingimustel ja korras, mis on ette nähtud abielu seaduse § 34-das.

Sellekohased dokumendid esitatakse meie diplomaatilisele esitajale või ametkonnale tõestamiseks ja edasitoetamiseks vastavasse omavalitsusse (§ 4).

§ 51. Eelmises (50) paragrahvis ettenähtud dokumentide põhjal otsustab perekonnaseisu ametnik, kas abielu maksvusetuks tunnustamist või lahutamist registreerida või mitte.

Omast otsusest annab perekonnaseisu ametnik kirjalikult ja eitava otsuse puhul ka motiveeritult teada pooltele, kes võivad eitava otsuse peale edasi kaebada administratiivkohtu korras rahukohtunikule või otsuses tähendatud puuduste kõrvaldamise järele uuesti paluda registreerimist.

VIII peatükk.

Suremiste registreerimine.

§ 52. Iga surmajuhtumine peab teada antama kolme päeva jooksul kohalikule perekonnaseisu ametnikule registreerimiseks.

§ 53. Surmajuhtumisest teatavad surnu juures elutsevad perekonnaliikmed, või kui neid kohal ei ole, siis selle korteri või maja peremees, kus surnu elas; või selle asutuse (haigemaja, vaestemaja, varjupaiga, kasvatuskoha, vangimaja jne.) ülemus, kus suremine juhtus.

§ 54. Surnukeha leidmise korral teeb kohalik politsei asja kohta protokoll ja teatab sellest peale surnu isiku kindlakstegemist kohalikule perekonnaseisu ametnikule registreerimiseks.

Aruandja **O. Gustavson** (loeb):

„§ 55. Ülesandmise või politsei teadaande (55) põhjal seatakse kokku suremise akt, kus tähendatakse:

- a) surnu täielik nimi ja perekonnanimi;
- b) vanadus;

- c) perekondlik seis;
- d) elukutseline tegevus;
- e) alaline elukoht;
- f) suremiskoht;
- g) suremisaeg;
- h) surma põhjus;
- i) koht, kuhu maetakse.

Aktile kirjutab alla perekonnaseisu ametnik ja suremise teadaandja.

Märkus. Suremise teadaandja allkiri aktile võib ära jääda, kui esitatakse surmajuhtumise kohta arsti poolt väljaantud tunnistus.

Surmatunnistuste väljaandmine, kus see sunduslik, sünnib maksuta.“

Kuna käesoleva seaduse II lugemisel üks paragrahv ja nimelt § 54 välja jäi, mille tõttu paragrahvide järjekord muutus, siis tuleks siin võtta klmabrites „§ 55“ asemel „§ 54“.

L. Raudkepp (krst): II lugemisel tegi rkl. Juhkam ettepaneku, et seal mõningad tunnistused arsti poolt nõutaks. Ma juhiks in tähelepanu selle peale, et need andmed, mis arstid haiguse nimetuse kohta annavad, on väga rasked kasutada statistika mõttes, veel vähem aga saab neist aru registreerija ametnik, kellel üldse pole aimu ladinakeelest. Nagu käesolevas seaduses ette nähtud, võib registreerijaks ametnikuks olla isik, kellel kuueklassilise algkooli haridus. Sellepärast tuleks arstidelt nõuda, et nad haiguse nimetuse Eesti keeles kirjutaksid. Selles peab selgus olema, et arst ei ole pärast mingit akti muuta, isegi redaktsiooni mõttes. II lugemisel tegin ma ettepaneku § 54. juurde, redigeerida tähendatud paragrahv täielikumalt. Sealt olen ma selle ettepaneku nüüd sõna-sõnalt võtnud ja see käib järgmiselt: „Märkus. Arstid on kohustatud oma tunnistustel ära tähendama haiguse esimeses joones eestikeelse nimetusega, üldvõi eriterminiga, lisades tarbekorral juurde ladinakeelse nimetuse.“

Juhataja **A. Jürman**: Aruandja poolt tehtud parandus on puht-redaktsiooniline, nii et see eraldi hääletamisele ei tule. Lõp sõna on aruandjal.

Aruandja **O. Gustavson**: Härra Raudkepp'i ettepaneku vastu võiks vaielda juba puht-vormiliselt, sest parandus, mis ta tegi § 54. kohta ja parandus, mis ta teeb praegu § 55. kohta on kaks isesaja. Mina sarnast juhus ei mäleta, et oleks kunagi tehtud üks parandus ühe paragrahvi juurde täiena ja teise paragrahvi juurde osa sellest parandusest. Samuti ei ole see parandus tarvilik sisuliselt. Küsimus, mida käsitab käesolev parandus on puhttehnilist laadi, mida peab nii-kui-nii

korraldama siseministeerium, kellel õigus perekonnaseisu seaduse käsitamiseks teatavaid määrusi maksma panna. Ja siseministeeriumil ei tule üksi käesoleva küsimusega tegemist teha, vaid siin vajavad lähendust künned ja sajad teisedki samalaadi küsimused. Kõiki neid aga seaduses lahendama hakata on kõike muud, ainult mitte otstarbekohane.

Juhataja **A. Jürman**: II lugemise juures tehtud parandusi järele vaadates ei leia, et oleks sarnane parandus § 55. juurde tehtud nagu rkl. Raudkepp'i poolt on esitatud, mis pärast seda hääletamisele ei saa panna.

Panen § 55 hääletamisele ühes aruandjalt esitatud redaktsioonilise parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 55 vastu võetud.

Aruandja **O. Gustavson** (loeb):

„§ 56. Kohtuotsusega surnukstunnistatud isiku surmajuhtumine registreeritakse vastavas perekonnaregistris kohtu poolt saadetud ärakirja põhjal jösseastunud kohtuotsusest.

Ilmub surnukstunnustatud isik tagasi, võidakse surnukstunnustamise kohta tehtud märkus maha kustutada vastava kohtuotsuse põhjal.“

Järjekindel olles tuleks käesolevas paragrahvis analoogiliselt varemini vastuvõetud parandusele, võtta sõna „surnukstunnistatud“ asemele „surnukstunnustatud“.

Juhataja **A. Jürman**: Kuna aruandja poolt tehtud parandus puht-redaktsiooniline on, siis ei tule see eraldi hääletamisele. Asun § 56. hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 56 vastu võetud

Aruandja **O. Gustavson** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 57—63.

§ 57. Eesti kodanikkude kohta, kes välismaal surevad, kogub teateid ja teeb sellekohase akti meie kohalik diplomaatiline esitaja või ametkonsul.

§ 58. Perekonnaseisu ametnik, diplomaatiline esitaja või ametkonsul saadab akti ärakirja registreerimiseks sinna omavalitsusse (§ 4) kus surnud isiku kohta peetakse perekonnakirju.

§ 59. Välismaalaste kohta, kes Eestis surevad, teeb sellekohase akti kohalik perekonnaseisu ametnik ja saadab akti ärakirja välisministeeriumile. Vastastikusel olemasolekul toimetatakse ärakiri edasi vastava riigi diplomaatilisele või konsulaarsele esitajale ühes andmetega matmise koha üle, kui surnu siin maetud.

§ 60. Surnu ümbermatmisest teatab see võim, kellest on sellekohase loa andmine, vastavale omavalitsusele märkimiseks.

IX peatükk.

Nimede muutmise registreerimine.

§ 61. Seaduslikus korras toimetatud nimede muutmised (seadustamine, adopteerimine, perekonnanime muutmine või võtmine, meheleminemine, abielu lahutamine ja maksvuse tuks tunnustamine) registreeritakse vastavate omavalitsuste perekonnakirjades sellekohaste dokumentide põhjal.

X peatükk.

Üldkorraldused ja seaduse maksmahakkamine.

§ 62. Perekonnaseisu asutused annavad aru oma tegevusest siseministri poolt määratavas korras ja tähtaegadel.

§ 63. Siseministril on õigus anda käesoleva seaduse käsitamiseks ja teostamiseks täiendavaid määrusi ja juhtnööre.

Aruandja **O. Gustavson** (loeb):

„§ 64. Käesolev seadus hakkab maksma 1. juulil 1926. a., välja arvatud §§ 7—19, 64 ja 65, mis hakkavad maksma üldkorras.“

Kuna ühe paragrahvi välja jäämisel paragrahvide järjekord on muutunud, siis tuleks võtta § 64-das teises reas „§ 64.“ asemele „§ 63“ ja „§ 65“ asemele „§ 64“.

Juhataja **A. Jürman**: Aruandja poolt tehtud parandus on puht-redaktsiooniline, mis pärast see eraldi hääletamisele ei tule. Asun § 64. hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 64 vastu võetud.

Aruandja **O. Gustavson** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 65 ja 66.

§ 65. Kolme kuu jooksul peale käesoleva seaduse maksmahakkamist antakse perekonnaseisu endised arhiivid üle siseministeeriumile, välja arvatud need, mis vaimulikkude juures, kes käesoleva seaduse alusel täidavad perekonnaseisu ametniku ülesandeid.

§ 66. Käesoleva seadusega tühistub Asutava Kogu poolt 29.VI.1920. a. vastuvõetud perekonnaseisu seadus („Riigi Teataja“ nr. 139/140).

Juhataja **A. Jürman**: Asun lõpuhääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on perekonnaseisu seadus lõpuhääletamisel vastu võetud.

Enne päevakorras edasiminemist on isiklikus asjas sõna rkl. Tallmeister'il.

Th. Tallmeister (rhvsv): Austatud Riigikogu liikmed! Perekonnaseisu seaduse § 7-da arutamisel tegi rkl. Raudkepp ettepaneku lisalõiget sinna paragrahvi sisse võtta, mille järgi vaimulikud neid registreerida ei pruugi, kes sama usutunnistuse poolehoidjad ei ole. Seda ettepanekut pidasin mina mõtte- tuks, seda enam, et ta isegi praegusele praksi- sele vastu käib. Vähemalt olen mina oma vai- mulikus ametis terve rea apostlikuusulisi, baptiste jne. laulatanud, nende lapsi ristitud ja paaril juhtumisel neid ka matnud. Selle- pärast lugesin oma kohuseks niisugusele kitsen- davale määrusele vastu hääletada. Selle peale vaatamata loobiti hääletamise ajal kristiliku rahvaerakonna liikmete, eriti härrade Bauer'i ja Anniko poolt minu aadressil nii inetuid ja sündmatu sõnu, et mul piinlik oleks neid siit kõrgelt kõnetoolilt kordama hakata. Mina olen selle poolt hääletanud, et vaimulikud pere- konnaseisu ametnikkudeks jääda võivad, et kodanikkudele asja lihtsustada, seda enam, et ka rahvusvabameelse erakonna kongress ennast paralleel registratuuri poole tunnistanud on. Kui aga kristliku rahvaerakonna liikmed sel põhjusel, et mina iga mõtteta ettepaneku poolt ei hääleta, minu vastu enesele kõiksugu ine- tusi lubavad, siis on see ainult tõenduseks, kui madala vaimlise tasapinnaga inimesi sinna erakonda kuulub.

Juhataja **A. Jürman**: Isiklikus asjas on sõna rkl. Bauer'il.

H. Bauer (krst): Riigikogu liige härra Tallmeister on mitmel korral minu kaasvõit- lejatele rühmas töötanud, et ta perekonnaseisu seaduse arutamise puhul neis ettepanekutes, mis vaimulikkudesse puutuvad, meid toetab. See paragrahv pidas silmas seda, et vaimulik- kudele peale ei sunnitaks nendele isikutele ametlikke talitusi toimetada, kes ülepea kiri- kut ei tunnista või nõndanimetatud ateistid on. Ja kui nüüd härra Tallmeister oma lubadust siiski ei pidanud ja teisiti üles astus, on ka meie ärevus täiesti arusaadav. Sõnamurdmine ei ole lubatav ka poliitilistes lahingutes.

7. Rahalise au- Rahaasjanduse kom- tasu seadus — misjoniaruandja B.Oja II lugemisel. kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega seaduseel- nõu pealkiri ja § 1.

Rahalise autasu seadus.

§ 1. Rahalist autasu võib määrata riigi- teenijale või -töölisele erandliku ametlase teene puhul, mis avaldub vastavas teos või

teenistusliku tegevuse saavutuses, eriti kaua- aegses eeskujulikus teenistuses.

Aruandja B. Oja (loeb):

§ 2. Rahaline autasu ei või suurem olla tasusaaja 12-kordsest rahalisest kuupalgast sel teenistuskohal, kus autasuvääriline tegu või saavutus või, kui neid mitu, viimane neist korda on saadetud.

Märkus. Päevatöölise kuupalgaks loe- takse kahekümneviiekordne päevapalk.

L. Johanson (stp): Teen ettepaneku võtta „12-kordsest“ asemel „6-kordsest“.

Loomulik on, kui makstakse palkasid kind- latel alustel ja loomulik on ka, kui piiratakse amet-asutuste võimalust, et nad üksikutele inimestele ei võiks riigikassast suuri summasid välja anda.

B. Eilman (stp): Panen ette § 2-se juures kustutada „Märkus“ ja selle tekst ning võtta asemele: „Märkus 1. Teenijale, kes alalise lisa- tasuna preemiat, kilomeetri- jne. raha saab, arvatakse see juurde tema kuupalgale. Kes- miksiks kuulisatasuks loetakse kahel eelmisel aastal autasusaajale makstud lisatasu 24-ja- osa.“

Märkus 2. Töölise kuupalgaks loetakse 25-kordne päevapalk, viimase hulka arvates nii tavalist päevatasu kui ka tükitöö ja tehaste või töökoja keskmise protsendi alusel teenitud tasu, kusjuures viimase väljaarvamise aluseks võetakse 6 eelmisel kuul saadud tasu kogu- summa, jagatud kuuele.“

Oma ettepanekut põhjendan ma sellega, et kui tahetakse seadusega kindlustada mingi- sugust autasu, siis ei ole õiglane, kui sellesama seadusega karistatakse inimesi. Nagu teada, arvatakse meil palgad välja väga mitmet viisi. Näiteks ühed saavad palka, aga nende palk on väga väikene, silmas pidades, et nad saavad kilomeetriraha, nagu näiteks raudteeteenijad. Eelarvete arutamise puhul öeldakse alati, et nende palka ei saa tõsta sellepärast, et neil on lisatasu. Käesolev seadus ei näe ette, et see lisatasu ka nende kuutasu juurde arvatakse. Samuti on lugu ka töölistega. Tööliste palk, nagu meie teame, on I j. 114 marka päevas, sellejuures on aga tükitöö sunduslik. Selle märkuse järgi, mis § 2. juures, arvatakse päeva- töölise kuupalgaks 25 päeva palk. See ei ole mitte õiglane samasuguse kuutöölise kõrval ja sellepärast pean mina tarvilikuks märkused nii redigeerida, nagu mina nad ette panin, mis looks õiglasema vahekorra.

E. Masik (põl.): Ma võtan sõna järgmise paragrahvi juures.

Juhataja **A. Jürman**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **B. Oja**: Mis puutub härra Johanson'i ettepanekusse, siis ei ole see küsimus komisjonis kaalumisel olnud. Komisjon leidis, et 6-kordne kuupalk oleks eriti alamteenijatele väga väikene autasu, mis mõnele alamteenijale haavav oleks. (L. Johanson, stp: Alamteenijad ei saagi, see on onupoegade autasu seadus.) On saanud. Viimastel kuudel on mitmed raudteelased saanud autasu, mis igatahes suurem on olnud, kui nende 6-kordne kuupalk. Ka käib suurema kui ühe kuupalga suurune autasu määramine Vabariigi Valitsuse võimkonda, nõnda et juhuslikke autasumääramisi ei või olla.

Mis puutub härra Eilman'i ettepanekusse, siis komisjon seda ettepanekut arutanud ei ole seepärast komisjoni nimel ei saa ma selle ettepanekuga ühineda.

Juhataja **A. Jürman**: Faktiliseks märkuseks on sõna rkl. Johanson'il.

L. Johanson (stp): Härra aruandja tähendas, et käesoleva seaduse järgi saaksid autasu muu hulgas ka raudteelased. Sarnane seletus on aga ebaõige, sest et raudteelaste kohta on välja antud lisatasude ja preemiade seadus, kuna see seadus on mõeldav neile, kellele ei ole veel preemiaid välja antud ning just eestkätt siseministeeriumi tarvis.

Juhataja **A. Jürman**: Faktiliseks märkuseks on sõna aruandjal.

Aruandja **B. Oja**: Siin ei ole tegemist mingisuguse preemiade andmisega, vaid autasuga kauaaegse ja õiglase teenistuse eest. Seda maksetakse niihästi raudteeteenijatele, kui siseministeeriumi teenijatele.

Juhataja **A. Jürman**: Rkl. Johanson'i poolt on ettepanek võtta § 2-ses „12-kordsest“ asemel „6-kordsest“, ja rkl. Eilman'i poolt on ettepanek § 2-se märkus välja jätta ning selle asemele võtta 2 uut märkust. Asun rkl. Johanson'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 19 häält, vastu 27 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb rkl. Eilman'i ettepanek (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 25 häält vastu 23 — seega on ettepanek vastu võetud. Hääletamisele tuleb § 2 parandatud kujul. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 2 vastu võetud.

Aruandja **B. Oja** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 3—10.

§ 3. Rahaline autasu määratakse erikrediidist iga ministeeriumi või sellele vastava keskasutuse juhataja otsusega, kui autasumääramine on tasusaaja kohta esimene sellel eelarve-aastal ja kui määratud autasusumma ei ei ole suurem tasusaaja rahalisest ühe kuu palgast. Korduvalt sama isiku kohta samal eelarve-aastal või suuremas summas kui tasusaaja rahaline ühe kuu palk võib autasusid määrata ainult Vaariigi Valitsus vastava keskasutuse juhataja ettepanekul.

§ 4. Eelmises (3) paragrahvis ettenähtud Vabariigi Valitsuse õigused kuuluvad vastavatel juhtumustel Riigikogu juhatusel ja Riigikohtule nende või nende organide poolt valitud või määratud riigiteenijate suhtes.

Märkus 1. Kohtunikule võib ametalase teene puhul autasu määrata ainult tema lahkumisel kohtuametist.

Märkus 2. Riigikontrollis teenivatele isikutele määrab rahalist autasu riigikontrolöör, ära kuulates kontrollnõukogu arvamist.

§ 5. Autasumääramise otsuses peab olema kirjeldatud see tegu või teenistuslik saavutus, mille puhul autasu määratakse.

§ 6. Ettepanekuid autasu määramise kohta võivad teha kõik ülemad oma alluvate kohta. Kui ettepanek ei tule otsekohese ülema poolt, siis tuleb viimase arvamine ettepanekule juurde lisada.

§ 7. Autasumääramise otsus kantakse tasusaaja teenistuskirja.

§ 8. Rahalist autasu võib määrata ka niisuguse riikliku teene eest, mis ei ole seotud teenistuskohuste täitmisega. Niisuguse autasu määrab Vabariigi Valitsus § 3. ettenähtud erikrediidist oma äranägemise järele.

§ 9. Autasumääramiseks ettepanekute tegemise ja nende ettepanekute otsustamise lähem kord määratakse kindlaks Vabariigi Valitsuse poolt.

§ 10. Eriseadused rahalise autasu või ergutusraha kohta eriteenistusaladel jäävad maksma. Juhtumistel, mis neis ette ei ole nähtud, tuleb talitada käesoleva seaduse järgi.

8. Administra- Üldkomisjoni aru-
tiiv karistamis- andja **R. Penno** kan-
kord mõnedest nab ette ja eraldi hää-
seadustest üle- letamisel võetakse
astumiste ja vastu nähtava enamu-
mõnede sund- sega seaduseelnõu pe-
määruste rik- alkiri ja §§ 1 ja 2.
kumiste eest — Administratiiv karista-
II lugemisel. miskord mõnedest seadus-
test üleastumiste ja mõnede
sundmääruste rikkumiste eest.

§ 1. Rahukohtu nuhtlusseaduse §§ 58, 59, 59¹, 61 ja 123 üleastujad, samuti puhtuse ja tervishoiu, avalikkude kohtade, parkide, aedade ja puiestikkude korrashoiu ning atuomobiilide ja teiste sõidu- ja veoriistade liikumise kohta käivate sundmääruste rikkujad võetakse vastutusele ja karistatakse kas üldises kohtu korras, või käesoleva seaduse järgi administratiiv korras.

Administratiiv korras ei või karistada selle sama süüteo eest isikuid, kes vastutusele võetud kohtu korras; samuti ei või sellesama süüteo eest kohtulikule vastutusele võtta isikuid, kes käesoleva seaduse põhjal administratiiv korras karistatud.

§ 2. Õigus administratiiv korras karistada § 1. ettenähtud süütegude eest on politsei jaoskonna ülematel, kelle tegevuse piirkonnas süütegu korda saadetud.

Sama õigus on avalikkude kohtade, parkide, aedade ja puiestikkude kohta antud sundmääruste rikkumise asjas tähendatud kohtade, parkide, aedade ja puiestikkude järelevaatajatel.

Aruandja **R. Penno** (loeb):

§ 3. Politsei jaoskonna ülem võib karistada süüdlast § 1. tähendatud süütegude eest rahatrahviga kunni 3.000 margani, — sõidu- ja veoriistade juhtisid sõidu- ja veoriistade liikumise kohta antud sundmääruse rikkumise asjus peale selle veel sõiduõiguse äravõtmisega kunni 7 päevani.

Avalikkude kohtade, parkide, aedade ja puiestikkude järelevaatajad võivad karistada § 1. tähendatud avalikkude kohtade, parkide, aedade ja puiestikkude korrashoiu kohta antud sundmääruste rikkujat rahatrahviga kunni 500 margani.

J. Mürk (mo): Käesolev paragrahv näeb ette, et parkide, aedade ja puiesteede järelevaataja võib karistust määrata kunni 500 margani. Ei oleks loomulik, kui pargivaht, kes harilikult lihttööline, kui kohtumõistja hakkaks määrama trahve ühest margast kunni viiesaja margani. Et sarnase trahvi määramise juures inimestega kokku tuleb puutuda ja see teravusi esile toob, sellepärast on ka võimalik, et trahvi õiglaselt ei määrata. Sellepärast oleks soovitatav, et trahvimäär väiksem võiks olla. Peale selle trahvitakse inimesi puiesteedel ja parkides, kellel võib olla ei juhtu viitsadant marka kaasas olema. Ja selle tõttu tuleks sellel inimesel politseisse ja isegi kohtusse minna. See tooks kohtukäimisi rohkem kaasa, need aga jääksid ära, kui trahvimäär väiksem oleks. Sellepärast teen ettepaneku „500“ marga asemel võtta „100“ marka.

Juhataja **A. Jürman**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **R. Penno**: Pean tähendama, et kartus, nagu võiks parkide järelevaataja ülekohtuselt karistust määrata, on liigne, sellepärast et trahvimaksjale jääb võimalus, kas otsekohe trahv ära maksta või lasta protokoll kokku seada. Protokoll saadetakse politseisse järelevaatamiseks ja kui seal leitakse, et trahv on õieti määratud, tehakse vastav korraldus selle sissenõudmiseks administratiiv korras. Nii et see rkl. Mürk'i kartus on üleaarune.

Juhataja **A. Jürman**: Rkl. Mürk'i poolt on § 3. juurde parandus tehtud, nimelt viimases reas „kunni 500 margani“ asemel võtta „kunni 100 margani“. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on parandus vastu võetud.

Nüüd tuleb hääletamisele § 3 ühes parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 3 vastu võetud.

Aruandja **R. Penno** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 4—6.

§ 4. Trahvikäsu täitmise puhul annab trahvimääraja ametnik trahvimaksjale vastava kvitungi, mille vorm kinnitatakse siseministri poolt.

§ 5. Kui süüdlane § 2. tähendatud ametnikkude poolt määratud trahvi otsekohe ära ei maksa, teeb trahvimääraja üleastumise kohta protokoll, milles tähendatakse:

- 1) protokoll kokkuseadmise aeg ja koht;
- 2) süüdistatava isiku nimi ja perekonnanimi ning elukoht;
- 3) süüteo kordasaatmise aeg ja koht;
- 4) seadus või sundmäärus, mille üleastumises või rikkumises süüdistatakse;
- 5) süüteo kirjeldus ja süüdistatava seletus ning
- 6) määratud trahv.

Protokoll saadab trahvimääraja kohalikule politseiülemale.

§ 6. Politseiülem, leides, et trahvi määratud õieti ja seaduslikult, teeb korralduse määratud trahvi sissenõudmiseks administratiiv korras, vastasel korral tühistab ta trahvi määruse.

Aruandja **R. Penno** (loeb):

§ 7. Politseiülem korralduse peale, määratud trahvi administratiiv korras sisse nõuda, võib trahvialune kaebust tõsta rahukohtuniku ees, kes asja harilikus kohtukorras läbi vaatab ja süüdlast võib vastavate seaduste põhjal karistada ka kõrgemal määral.

J. Mürk (mo): Mina näen, et see paragrahv ei ole õieti redigeeritud. Kui vaadata teist lauset, siis tuleb nõnda mõista, et kaebust võib tõsta ainult selles asjas, et trahvi on administratiiv korras sisse nõutud, aga mitte, et seda administratiiv korras on määratud. Sellepärast tuleb siin muudatus teha. Ma teen järgmise ettepaneku: § 7. esimesest ja teisest reast välja jätta sõnad „määratud trahvi administratiiv korras sisse nõuda“ ja selle asemele võtta „trahvimääramise asjus (§ 6)“ võib trahvialune kaebust tõsta jne.

Juhataja A. Jürman: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja R. Penno: Härra Mürk'i parandus ei paranda siin midagi. § 7 käsitab ainult seda korda, mille järgi igaüks rahukohunikule võib kaevata. Kui aga härra Mürk'i parandus vastu võtta, nimelt esimeses reas sõnad „määratud trahvi administratiiv korras sisse nõuda“ välja jätta ja selle asemele võtta „trahvi määramise asjus (§ 6)“, siis on siin õieti korratud sedasama, mis § 6-das ja mis praegusel korral minu arvamise järgi liigne oleks.

Juhataja A. Jürman: Faktiliseks märkuseks on sõna rkl. Mürk'il.

J. Mürk (mo): Minu poolt esitatud ettepanek on tehtud siseministriga läbirääkimise põhjal ja tema poolt on see ettepanek vastu võetavaks tunnistatud.

Juhataja A. Jürman: Rkl. Mürk'i poolt on parandus tehtud § 7. juurde nimelt esimesest ja teisest reast „määratud trahvi administratiiv korras sisse nõuda“ välja jätta ja selle asemele võtta „trahvimääramise asjus (§ 6)“. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on parandus-ettepanek vastu võetud.

Hääletamisele tuleb § 7 parandatud kujul. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 7 vastu võetud.

Aruandja R. Penno kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 8—10.

§ 8. Kaebelused esitatakse kas otsekohe rahukohtunikule või politseiülemale 7 päeva jooksul, süüdlasele politseiülemale korralduse (§ 6) kuulutamise päevast arvates. Politseiülem on kohustatud kaebust ühes asjaga edasi saatma rahukohtunikule 3 päeva jooksul.

Kaebuse tõstmine ei takista trahvi sissenõudmiseks politseiülemale poolt tehtud korralduse täitmist.

§ 9. Sissenõutud rahatrahvid lähevad:

a) R.n.s. §§ 58, 59, 59¹, 61 ja 123 ette nähtud üleastumiste asjus riigile ja

b) § 1. tähendatud sundmääruste rikkumiste asjus vastavale omavalitsusele.

Juhtumisel, kui trahv kohtu poolt ära muudetud või vähendatud, maksetakse trahv või vastav vahe tagasi.

§ 10. Käesoleva seaduse jõusseastumisega kaotab oma maksvuse ajutise valitsemise korra § 12-a põhjal Vabariigi Valitsuse poolt 6. septembril 1920. a. vastuvõetud „Ajutine seadus politseiilise karistamise kohta üksikute seaduste ja sunduslike määruste rikkumise eest“ („Riigi Teataja“ nr. 147/148 — 1920. a. sead. nr. 310).

Juhataja A. Jürman: Kuna Riigikogu 2 tundi on töötanud, kuulutan veerandtunnilise vaheaja.

Vaheaeg algab kell 12.10 min.

Pärast vaheaga jätkub koosolek kell 12.25 min.

Koosolekut juhatab abiesimees **A. Jürman**.

Sekretääri kohal abisekretäär **L. Raudkepp**.

Juhataja A. Jürman: Riigikogu koosolek kestab edasi.

9. Tööstusettevõtete nädalapurkpeäevade seadus — II lugemisel. Töökaitse komisjoni aruandja **B. Oja** kannab ette ja nähtava enamusega võetakse vastu seaduseelnõu pealkiri.

Tööstusettevõtete nädalapurkpeäevade seadus.

Aruandja B. Oja (loeb):

§ 1. Käesoleva seaduse käsitamisel loetakse tööstuslikeks ettevõteteks:

a) mäekaevandused, kivimurrud, turbatööstus ja igasugused teised ettevõtted, kus maapõuevarasid maapinnast välja tuuakse;

b) ettevõtted, kus saadusi valmistatakse, ümber töötatakse, puhastatakse, parandatakse, kaunistatakse, lõpetatakse, müügiks ette valmistatakse, lõhutakse, hävitatakse või kus aineid ümber luuakse, tööstussiseseadeid või -abinõusid lammutatakse, igasugust liikumis- ja elektrijõudu saavutatakse, transformeeritakse ja üle antakse, samuti ka laevaehitus;

c) ettevõtted igasuguste ehituste, hoonete, raudteede, tänavraudteede, sadamate, laeva-tehaste, muulide, kaanalite, veeteede, maan-

teede, tänavate, tunnelite, sildade, viaduktide, mustavee kanalisatsiooni ja -torude, kraavide, kaevude, telegraafi, telefoni ja elektri sisseadete, gaasivabrikute, veevärkide, ehitamiseks või muude ehitustööde tegemiseks, samuti ka ettevõtted, millel ülesandeks nende uuesti ülesehitamine, korrashoidmine, parandamine, ümberehitamine või lammutamine, aga ka alusmüüride ja igasuguste teiste eeltoode tegemine ülemaalmnimetatud ehituste ja hoonete jaoks;

d) ettevõtted inimeste ja asjade veoks maanteedel, tänavatel raudteedel, mere- ja siseveeteedel, kui ka kaupade tõstmiseks dokkides, sadamasildadel ja ladudes.

E. Masik (põl): Väga austatud Riigikogu liikmed! Selle seaduse järgi määratakse ära puhkepäevade ja töötegemise kord, nagu pealkirjas on öeldud, tööstusettevõtetes. Kui sellega tutvuneda, siis on näha, et seadusereeglistest on välja jäänud ainult põllutöö, kuna aga teiste tööde kohta on seadus maksev. Ma tahaksin peatuda ühe küsimuse juures, kus seda seadusereeglit ei saa vastu võtta, nimelt laevasõit ja sellega ühenduses olev tegevus. § 1. punkt d järgi käivad seaduse alla ettevõtted inimeste ja asjade veoks maanteedel, tänavatel, raudteedel, mere- ja siseveeteedel, kui ka kaupade tõstmiseks dokkides, sadamasildadel ja ladudes. Edasi, kui jälgida seadust, siis näeme, et § 4. on öeldud, et töö on lubatud teataval töodel pühapäevadel ja pühadel. Kui otsida nende tööde hulgas töid, mis oleksid ühenduses laevasõiduga, siis leiaksime meie ainult kaudsel viisil ühe märkuse punkt 1. all kus ühendusteedest räägitakse. Siin võiks kaudselt mõeldud olla laevasõit, kuid pean ütleva, et niisugusel kujul ei või see siia ääri, sest siin on nimetatud „seltskondlikkudes huvides elanikkude igapäevaste tarviduste rahuldamiseks“. Laevasõit on aga niisugune ala, mis peab alaliselt kestma ja kus vahet ei ole pühapäevade ja äripäevade vahel, ehk kui see on, siis õige väiksel määral. Nii et ei saaks öelda, et laevasõit sünnib ainult seltskondlikkudes huvides, vaid üldiselt majandusalal, kus erireeglid ja kombid ning määrused maksivad on, kui teistes tööstus-ettevõtetes. Kui ka oleks maksev see paragrahv meresõidu kohta, siis kui edasi minna, näeme, et puhkepäevade töö reguleeritakse pühapäeva töö suhtes lihtsalt töö-hoolekandeministeeriumi läbi, vastava ministriga kokkuleppel, nii et isegi Vabariigi Valitsus seda ei tee. Mina pean ütleva, et laevasõidu kohta niisuguseid määrusi maksma panna ei saa, sellepärast et laevasõit on ala, kus laevad liiguvad mitte ainult meie oma vetes, vaid ka välisvetes. Kui meie paneme

need reeglid maksma oma kohta, siis peaksime ka maksma panema välisvete kohta, kuna väljamaa sadamates on oma määrused. Teiseks peab ütleva, et laevasõit on rahvusvaheline ala, kus maksev on rahvusvaheline võistlus. Kui tahaksime maksma panna erinormid, mis läheksid üldistest normidest lahku, siis teeksimme väga suure eksisammu, nimelt võtaksime võimaluse sel majandusalal normaalselt tegutseda.

Sellepärast arvan mina, et laevasõidu kohta ei saa seda seadust üldisel kujul maksma panna. Sellepärast teen ettepaneku vastavalt laevasõitu üldse selle seaduse piiridest või reeglitest välja jätta, et välja töötada oma erinormid, nagu see põllutöös maksev on, kus ka eritingimused maksivad. Peab ütleva, see küsimus on meil üles võetud mereseaduse komisjonis, kus on väljatöötamisel meresõidu töötaja eriseadus ja äripäevade, kui ka pühapäevade töö kord. Erikomisjon, mis kohtuministeeriumi juures töötab, uurib muidugi järele terve selle ala, samuti meil kui ka väljamaal ja vastavalt sellele katsub välja töötada eriseaduse. Seadus panakse maksma seadusandlikul teel, mis nimetatud tööala reguleeriks. Selle tõttu oleks minu ettepanek teha § 1. järgmised muudatused:

„§ 1. p. d all maha kustutada „mere ja siseveeteedel“ ja paragrahvi lõppu juurde võtta: „Märkus. Mere ja siseveeteede laevasõidu ja sellega ühenduses olevate sadamatööde puhkepäevade küsimus saab lahendatud eriseadusega.“

Sellega oleksid mõlemad pooled rahuldatud. Siit peaks õieti välja jääma „ka kaupade tõstmine dokkides“, sellepärast et merisõidus on tarvis reisijatelaeval ka pühapäevadel sadamas tööd teha ja seda ei saaks rahuldada meie töö-hoolekandeministeeriumi määrusega ja sellepärast oleks soovitatav, et sadamatööd jääksid välja. Kuid seda võib ette näha § 4-das, kus ma vastavate parandustega esinen.

K. Tonkman (põl): Austatud Riigikogu liikmed! Tööstusettevõtete nädalapuhkepäevade seaduse alla käivad ka muude hulgas ehituste, hoonete, maanteede, kraavide jne. tööd. Need tööd on täiesti ühenduses põllumajanduslike töödega. Minu arvates ei saa maanteede parandamist, mis praegu maapidajate peal naturaalkohustusena lasub, tööstuslikeks ettevõtteks lugeda. Põllupidaja ei saa ju maanteede parandamise eest mingit tasu, ja nii ei ole see mingisugune ettevõtte, sest põllupidaja on sunnitud maanteid parandama ammu ajast üganenud seaduse põhjal. Sellepärast arvan ma, et maanteede parandamine ja tööd, mis sealjuures ette võetakse, ei võiks kuuluda käesoleva seaduse alla. See sõna „maanteede“

tuleks lihtsalt kustutada. Nagu ma juba tähendasin, on selles seaduses öeldud, et maanteede parandamine jne. kuulub ettevõtete hulka. (J. Voiman, stp: Mis siis?) Jah, mis siis? Kui põllupidaja on sunnitud seaduse põhjal maanteed parandama, siis ei ole see temale mingisugune ettevõte. (L. Johanson, stp: See ei ole aga tööstuslik ettevõte.) Ei ole? Aga § 1-se p. b ütleb väga selgesti et ettevõtted, kus saadusi valmistatakse, ümber töötatakse, puhastatakse, parandatakse — loetakse tööstuslikeks ettevõteteks. Kuid kui maanteede parandamist ei loeta tööstuslikuks ettevõtteks, siis palun sellesse paragrahvi parandus sisse võtta, mis räägiks sellest, et põllumajanduslikud tööd ei kuulu nende ettevõtete hulka. Praegu seda seaduses öeldud ei ole ja praegu võib igäiks nõnda aru saada, et põllumajanduslikud tööd kuuluvad selle seaduse alla.

Edasi on ette nähtud, et ka kraavide kaevamine ja kaevude tegemine on tööstuslikud ettevõtted. Kui põllupidaja kraavide kaevamisele asub, võtab ta omale selleks paar töölist ning töötab ise nende töölistega ühes, siis ei ole see minu arvates mingisugune ettevõte, vaid see on lihtsalt niisugune vajadus, milleta põllumajanduses läbi ei saa, ometi kuulub ta aga käesoleva seaduse järgi tööstuslike ettevõtete hulka. Põllumajandust loetakse iseenesest ka põllumajanduslike ettevõtete hulka, samuti on ka iga põllupidaja, kes põldu harib, ettevõtja ja ühes sellega põlluharimine — ettevõte. (B. Eilman, stp: Kuulge, kui Teie abikaasa Teile kodus suppi keedab, kas on tal siis supikeetmise ettevõte?) Mul ei ole vaja oma naisele supikeetmise patenti võtta, seda teeb linnatöeline, et ta naine varem üles tõuseks.

Minu arvamise järele ei käi tööstusettevõtteid, mis otsekoheselt ühenduses põllupidamisega, käesoleva seaduse alla. See võib võõriti arusaamisi tekitada. Pahem tiib ütleb praegu, et põllumajandus käib selle seaduse alla, kuid kui seadus vastu võetakse, siis ütlevad võib olla parempoolsed, et tööstuslike ettevõtete hulka ei arvata põllumajandust.

Ma teeksin järgmise parandus-ettepaneku: „Tööstuslike ettevõtete hulka ei kuulu põllumajanduslikud ettevõtted.“

L. Johanson (stp): Käesoleva seaduse § 1. on kokku seatud vastavalt konventsioonile ja need konventsioonid puudutavad ainult tööstuslike ettevõteteid ja käesolev seadus ei ole ka muud, kui üks peatükk tööstusliku töö seadusest, ta toob uuendusi tööstusliku töö seadusesse. Seda küsimust komisjonis arutades olid komisjoni liikmetel kõik need asjaolud teada ja seal arusaamatusi ei võinud

need sõnad, nagu maanteede kraavikaevamise ettevõtjad jne., tekitada. See seadus ei käi ju mitte nende kraavikaevamise, kaevude ja maanteede tegemise kohta, mis põllumehed teevad, vaid peale selle on ju ettevõtteid, kes neid töid toimetavad, kes hulga töölistega töötavad ja need käivad siia alla, sest neil on tööstusliku ettevõtte iseloom. Võib olla, saadakse sellest nii üle, et märgitakse seletuskirjas ära, et ei tule arvata seda ja seda siia alla, aga kui vastu võetakse härra Tonkman'i parandus, mis nii kõlab, et „tööstuslike ettevõtete hulka ei kuulu põllumajanduslikud ettevõtted“, noh, ma arvan, kui see siia sisse võetakse, selle vastu ei või ju ka kellegil midagi olla. Mis juba selge ja tõsiasi, selle vastu ei saa ju keegi vaidlema hakata. Mina ega ka keegi teine ei saa ju näidata et $2 \times 2 = 5$, niisama ei saa ka seletada, et põllumajanduslik ettevõte oleks tööstusettevõte. See oleks seesama, kui vaielda, et kaks korda kaks on neli. Nii täna mina härra Tonkman'i vastu vaielda ei saa.

K. Tonkman (põl): Austatud Riigikogu liikmed! (J. Piiskar, stp: Kas Te hakkate oma ettepaneku vastu vaidlema?) Ei, mina ei vaidle vastu, vaid olen rahuldatud, kui saab seletuskirja üles võetud, et selle all põllumajandust ei mõelda, aga praegu seda märgata ei ole. Praegu võib arvata, et kui põllumees hakkab kaevu kaevama ja võtab omale töölisti juurde ja maksab neile palka, et temal on tööstusettevõte. See peab selgesti ära määratama ja kui seletuskirja saab üles võetud, et põllumajanduslikud tööd selle alla ei kuulu, siis ma võtan oma ettepaneku tagasi.

Juhataja A. Jürman: Rkl. Tonkman on oma ettepaneku tagasi võtnud. Siin on parandus tehtud rkl. Masik'u poolt. Lõpusõna on arundjal.

Aruandja B. Oja: Rkl. härra Masik'u ettepanekuga ma ühineda ei saa, sest § 1-ne on kokku seatud vastavalt konventsioonile.

Juhataja A. Jürman: Aruandja parandusega ühineda ei saa, sellepärast tuleb see eraldi hääletamisele. Rkl. Masik'u parandus kõlab järgmiselt: § 1. lõppu juurde võtta: „Märkus. Mere ja siseveeteede laevasõidu ja sellega ühenduses olevate sadamatööde puhkepäevade küsimus saab lahendatud eriseadusega.“ § 1. p. d all maha kustutada „mere ja siseveeteedel“. Ma panen need kaks parandust eraldi hääletamisele. Esimesena maha kustutada sõnad „mere- ja siseveeteedel“ ja siis märkuse. (Hääletatakse.) Esimese ettepaneku poolt on 30 häält, vastu 19, seega on ettepanek

vastu võetud. Panen hääletamisele märkuse. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on märkus vastu võetud.

Panen § 1 ühes vastuvõetud parandustega hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 1 vastu võetud.

Aruandja **B. Oja** kannab ette ja nähtava enamusega võetakse vastu § 2.

§ 2. Töölisteks loetakse käesoleva seaduse käsitamisel kõik ettevõtte töölised ja teenijad.

Aruandja **B. Oja** (loeb):

§ 3. Avalikkudes ehk eratööstus-ettevõtetes, välja arvatud ettevõtted, kus ainult ühe ja sama perekonna liikmed töötavad, vabastatakse töölised tööst pühapäevadeks vähemalt kolmekümnekuue ja seaduse poolt kindlaksmääratud pühadeks vähemalt kahekümnenelja tunni jooksul järgimööda.

L. Johanson (stp): See paragrahv seab töölised neis ettevõtetes, kelle kohta see seadus käib, halvemasse seisukorda, kui nad senni on olnud. Seaduses on ettenähtud nädalapuhkeaeg pühapäevadel vähemalt 36 ja seaduse poolt kindlaksmääratud pühadel vähemalt 24 tunni jooksul järgimööda. Praegu algab meie tööliste puhkeaeg laupäeval kella 2-st ja lõpeb esmaspäeval kell 6 ja kell 8, nii et võiks praegust nädalapuhkeaga lugeda 42. tunni peale. Ja mis puutub neisse konventsioonidesse, siis see töö on ette nähtud niisuguste maade tarvis, kes üldse on maha jäänud ajast, need konventsioonid, on just ette nähtud selleks, et seal ajakohaseid seadusi anda. On ju riiki olemas, kus ei ole veel 24-tunnist puhkeaga, kuna meil on veel Vene ajast see olemas, et laupäeval töö lõpeb kell 2 ja pühapäeval tööd ei tehta, ja sellepärast teen mina ettepaneku, et neid maksvaid seadusi halvendama ei hakataks nende rahvusvaheliste konventsioonidega, mis ju kenad asjad on, aga siis kenad asjad, kui seadusandlus ei lonka. Ma teen ettepaneku „36“ asemel määrata „42“ ja „24“ asemel „42“.

E. Masik (põl): Mina vaidlen selle ettepaneku vastu. Härra Johanson ütleb, et töö lõpeb meil laupäeviti kell 12 või kell 2, kuid töölised teevad tihti väga hea meelega ületunnitööd ja sellepärast arvan, et ei maksa neile seda võimalust piirata. Kui suured rikkad riigid ei või omale niisugust suurt piiramist lubada, siis ei maksa meil ka kaugemale minna. Toetan komisjoni redaktsiooni.

Juhataja **A. Jürman**: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja **B. Oja**: Komisjoni nimel ei saa ühineda nende ettepanekutega.

Juhataja **A. Jürman**: Rkl. Johanson'i poolt on tehtud ettepanek § 3. võtta „36“ asemel „42“ ja „24“ asemel „42“. (Hääletatakse.) (Vahelhüüe: Kristlased tahavad, et pühapäeval tööd tehakse! L. Johanson, stp: Küll nemad jumalat paluvad, kui teised tööd teevad!). Ettepanek on saanud poolt 19 häält, vastu 28, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb § 3. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 3 vastu võetud.

Aruandja **B. Oja** (loeb):

§ 4. Pühapäevadel ja pühadel on töö, lubatud:

1) seltskondlikkudes huvides elanikkude igapäevaste tarviduste rahuldamiseks tehtavatel töödel, eriti töödel veemuretsemise ja valgustuse alal ning ühendusteedel;

2) ettevõtetes vahet pidamata kestva valmistusega tööde tegemiseks, mida nende tehnilise iseloomu tõttu ei või katkestada ega edasi lükata;

3) valvekorra juures ettevõtetes, puhastuse ja korrashoiu töödeks, mis töö regulaarseks käiguks ettevõttes tarvilikud, samuti ka töödel, ilma millede eeltäitmiseta ettevõtte selleks kindlaksmääratud ajal tööd ei saaks alata, niipalju kuipalju võimalik ei ole neid töid äripäeval teha;

4) töödel, kus tooresainetest ehk ümbertöötamisel olevatest ainetest saadusi valmistatakse, mis kergesti rikki lähevad ja mida tarvis on hävinemise eest päästa, kui seda tööd võimalik ei ole äripäeval teha.

E. Masik (põl): Samadel motiividel, mis § 1. juures nimetasin, panen ette § 4. juurde lisada: „punkt 5) mere ja sisevete laevasõidus ja sellega ühenduses olevas sadamate tegevuses.“ See on sellepärast tarvilik, et p. 1. on juba need ühendusteed üles loetud ja ehk need küll § 1-sest välja jäeti, siiski oleks soovitav see punkt selguse mõttes sisse võtta. Teiseks toetaksin ma rkl. härra Tonkman'i poolt üles-tõstetud küsimust, et garanteerida et ei tuleks kahesugust seaduse tõlgitsemist, nimelt et seadus ei oleks maksev põllutöö ja põllutöö abitööde kohta, sellepärast et põllumeestel tuleb tihti teha tööd, milleks ei jätku aega äripäeval, vaid mida peab tegema pühapäeval. Et seda võimalust käesoleva seadusega ära ei võetaks teen ettepaneku § 4. juurde lisada: „punkt 6) töödel, mis tehakse põllupidajate poolt ehk põllumajanduse abitöödena, millel aga muidu tööstuslik iseloom on ning

§ 1. tööde hulgas üles loetud.“ Seega oleks võimalus seaduse tõlgitsemisel arusaamatusi ära hoida. See ettepanek peaks olema ka härradele sotsialistidele vastuvõetav, sest et nad ise on siin toonitanud, et seadus põllumajanduse kohta maksev ei ole ning parandus oleks seaduse täpsuse selgitamiseks tarvilik.

L. Johanson (stp): Härra Masik'u parandusega võiks päri olla, kui sellest välja jäetakse sõnad „millel aga muidu tööstuslik iseloom on“. See ütleks juba kõik ära ja järele jääks siis „töödel, mis tehakse põllupidajate poolt“ ning § 1. hulgas on need tööd üles loetud. Kui aga nüüd juurde panna sõnad „millel tööstuslik iseloom on“, siis läheks see abitööde mõiste väga suureks ja võib olla hakatakse sinna hulka isegi viinavabrikuid lugema. (Vahelhüüe paremalt poolt: Ega sedagi seisma ei saa jätta!) Kui see käima peab, siis mitte sellepärast, et ta põllumajanduslik abitöö on. Nii kaugemale ei ole meil ometi põhjust minna. Viimati võib lugeda, et tapamaja, tärklisevabrik jne. kuuluvad abitööde hulka. See aga võib seaduses võõriti seletusi tekitada.

Juhataja A. Jürman: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja B. Oja: Mis puutub härra Masik'u ettepanekusse, siis minu arvates on see vastolus § 1. märkusega, et laevasõidu liikumise kohta antaks eriseadus välja. § 1. märkus ütleb, et sama seadus lahendab laevasõidu ja sellega ühenduses olevate sadamatööde puhkepäevade küsimuse. Selle ettepanekuga mina ühineda ei saa.

Mis puutub p. 6-dasse, siis on see igatahes väga laiaulatuslik ning ka abitööstuse mõiste on väga lai. Kui see märkus juurde lisada, siis kaotab konventsioon oma tähtsuse. Ka selle ettepanekuga ei saa ma komisjoni nimel ühineda.

Juhataja A. Jürman: Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Masik'ul.

E. Masik (põl): Ma panen ette minu poolt § 24. juurde tehtud ettepanekut punkt 6. all hääletada kahes osas.

Juhataja A. Jürman: Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Johanson'il.

L. Johanson (stp): Härra Masik'u ettepaneku kohta, et siin ära märgitaks, et see keeld ei käi põllumajanduse ja tema abitööde kohta — kuigi selle poolt põhimõttelikult olen — tema poolt siiski hääletada ei saa, kuna meil

käesoleval juhtumisel on tegemist tööstusliku tööseadusega, milles ei ole kohane otsustama hakata põllumajanduslikke küsimusi, mille kohta on välja antud eriseadus — põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seadus, kus käsitatakse ka pühapäeva-tööd. Ei või ju kaht asja ära segada.

Juhataja A. Jürman: Hääletamise motiivide kohta on sõna rkl. Päts'il.

K. Päts (põl): Mina isiklikult teen hääletamise puhul siin vahet kahe asja juures: põllumajanduse üks osa võib lahutatud olla põllumajanduslikust ettevõttest enesest. Meie teame, et meil on väga laialiseks saanud rehepeksmine ettevõtjate poolt ja igauks teab, et tänavu on niisugune aeg, kus otse riiklik tarvidus on, et meil igal kuival päeval rehte peksetaks. Kui nüüd ettevõtja tuleb oma masinatega tallu, siis käib tema töö täiesti tööstusliku ettevõtte mõiste piiridesse. See töö on ta elukutse ta eksploateerib oma tööjõudu, masinaid ja kapitaali, see on ettevõtte, millega tema tuleb appi põllumajandusele. (P. Schütz, stp: Ega see ettevõtja oma töolistega tule.) Tema võib ka oma töolistega tulla, temal võib 10 masinat olla, tema tegevus käib oma mõiste poolest selle seaduse alla. Need ettevõtjad võivad abitöödena väljastpoolt tulla ja on sellepärast täiesti põllumajandusliku iseloomuga. Et nende tööd kuidagiviisi reguleerida, siis oleks niisugune parandus minu arvates ajakohane.

Juhataja A. Jürman: On tehtud järgmised parandused: 1) rkl. Masik'u poolt § 4. lõppu juurde võtta punkt 5: „Mere ja sisevete laevasõidus ja sellega ühenduses olevas sadamate tegevuses.“

Rkl. Masik'u poolt on tehtud veel teine parandus: § 4. juurde võtta punkt 6: „töödel, mis tehakse põllupidajate poolt ehk põllumajanduse abitöödena, millel aga muidu tööstuslik iseloom on ning § 1. tööde hulgas üles loetud.“ Siin on selle parandus-ettepaneku kohta rkl. Johanson'i poolt tehtud ettepanek, maha jätta viimase lause pool ja nimelt, sõnad: „millel aga muidu tööstuslik iseloom on ning § 1. tööde hulgas üles loetud.“ Ka ettepanekuregija rkl. Masik'u poolt on ettepanek, et see punkt kahes osas hääletataks. Asun hääletamisele. Hääletamisele tuleb rkl. Masik'u ettepanek § 4. juurde võtta punkt 5. (Hääletatakse.) Poolt on antud 26 häält, vastu 19 häält, seega on ettepanek vastu võetud. Hääletamisele tuleb rkl. Masik'u teine parandus, võtta § 4. juurde uus punkt 6, mida hääletan kahes osas. Hääletamisele tuleb esimene osa.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on parandus vastu võetud. (L. Johanson, stp: Aga lugeda võiks siiski. — K. Päts, põl: Miks ei või siis, palju neid siis seal on!) Panen ettepaneku veel kord hääletamisele. (Hääletatakse.) (O. Amberg, krst: Järva maal peksetakse pühapäeval ka rehte.) Ettepaneku poolt on antud 29 häält, vastu 20 häält, seega on ettepanek vastu võetud. Hääletamisele tuleb ettepaneku teine osa. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on antud 29 häält, vastu 20 häält, seega on ettepanek vastu võetud. Nüüd tuleb hääletamisele § 4. ühes vastuvõetud parandustega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 4. ühes parandustega vastu võetud.

L. Johanson (stp): Teen ettepaneku võtta § 4-a järgmisel kujul: „Pühapäeval ja pühadel tehtud töö loetakse ületunnitööks.“

Põhjendan oma ettepanekut sellega, õieti on seda juba härra Masik põhjendanud, et töölised soovivad heal meelel ületunnitööd teha. Loeme siis selle töö ületunnitööks ja võtame siia uue paragrahvi, mille põhjal on ületunnitöö 100% kallim harilikust töötasust. Nii on praegu tegelikus elus ja seda peaksime ka seaduses ära märkima. (Vahelhüüe: Ainult 50%!) 50% on harilikud ületunnitööd kallimad, mis tehakse äripäeval, aga pühapäeval on ületunnitöö 100%. (Vahelhüüe: See on vastu konventsiooni!) Ma võin teile öelda, et Eesti riigi töökaitse seadusandlus oleks palju parem, kui neid konventsioone üldse ei oleks. (O. Amberg, krst: Mis siis Teie seltsimees Märtna ütleb selle kohta? Seal on kõik targad pead koos olnud!) Meil on vastu võetud pühapäevade ja puhkepäevade seadus, mis juba mitu aastat maksev ja selles seaduses on ette nähtud, et töö lõpeb pühade eel kell 12 päeval. See on sunduslik, et töö ametasutustes jõululaupäeval, lihavõtelaupäeval ja suvistepühade laupäeval jne. lõpetatakse kell 12 päeval. Vastuvõetud seaduse järgi on pühade vaheaeg sunduslik 24 tundi. Kui meie laupäeva kella 12-st kunni esimese püha kella 12 arvame, siis saame need 24 tundi kätte. Tagajärg on nii see, et vastuvõetud seaduse järgi on töölised kohustatud tööle asuma neil pühadel juba kell 12 päeval. Tähebänd — pühapäeva- ja pühaderahu on meil selle konventsiooni vastuvõtmisega kustutatud. Vene ajal olid seaduses otsekohe üles loetud need pühad, kus töölised tööd ei teinud. Kuigi meil pühapäevarahu ei ole veel tegelikult läbi viidud, siiski neid pühi peeti. Neid pühi pidasid töölised ja pidasid ka töösturid, mis oli, võib olla, osalt ristiuse mõjul. Nüüd, kus võetud vastu uus seadus, on arvata, et hakatakse selle

seaduse järgi käima ja asutakse vabrikutes juba esimesel pühal kell 12 tööle. No, kui niiviisi võitlevad „kristlased“ oma jumala vastu, siis ma saan sellest aru, aga tervishoiu seisukohalt vaadates... (Vahelhüüed: Teie Kristuse verd ei tunnista!) Ma ei lähe Kristuse verd otsima pandimajast ja kas mina kristlane olen või mitte, selle üle ei otsusta Teie, vaid keegi teine ning see pole Teie määrata, ega Teie asi. Aga see on jumala vastu võitlemine, kui Teie ei lase ristiinimest pühapäeva pühitseda. Ma ei usu, et Teie armas jumal taevas Teile vastava mõöduga mõõtma ei hakka, kui Teie ükskord tema pihku satute. Praegu võite Teie veel julge olla, sest Teie liigute veel oma jalgadel. (Vahelhüüe keskelt: Tema saadab sotsi kõrvale põrgu!) Ma otsiksin ka põrgus omale kõige valusama koha välja, et aga mitte „kristlaste“ kõrvale istuda.

Ainuke võimalus pühapäevarahu ja endist seisukorda kindlustada oleks õieti see, kui meie vähemalt töölistele kindlustaksime selle tasu, mis nad senni tegelikult on saanud pühapäevatöö eest. Kes vähegi tööstuselu tunneb, see teab, et harilik lisatasu on ületunnitööde eest äripäeval 50% ja pühapäeval 100%. Muidugi siia alla ei käi üksikud juhtumised, kus teised kokkulepped olemas sest seal on juba vastav hindamine ette võetud. Ainult virilad tööasutused on sellest mööda hiilinud. Ma loodan, et kui härrad „kristlased“ oma senniseid eksisamme lunastada tahavad, siis katsuvad nad seda juba siin maa peal teha ning katsuvad pühapäeva- ja pühaderahu uuesti jalule seada sel teel, et nad pühapäeval tehtud tööd ületunnitööks loevad ja määravad selle eest tasu juba seaduses ära, mis harilikust töötasust suurem, nimelt 100% suurem. Need paragrahvid esitasin ma ühe korraga, aga nad tulevad üksikult hääletamisele ja arutamisele.

Juhataja A. Jürman: Rkl. Johanson'i poolt on esitatud 2 uut paragrahvi: 1) „§ 4-a. Pühapäeval ja pühadel tehtav töö loetakse ületunnitööks. 2) § 4-b. Pühapäeval ja pühadel on tööpalk 100% suurem harilikust töötasust.“

E. Masik (põl): Väga austatud Riigikogu liikmed! On väga kahju, et härra Johanson, kes alati ütleb, et ta töölisteasutaja on, meie töö olukorraga tuttav ei ole. Härra Johanson nimetab, et nende paragrahvide lõppu tuleb panna uus paragrahv, mis ära määrab tasu nende pühapäevatööde eest, mis on üles loetud § 4-as, nii et tuleks igal juhtumisel § 4. üles loetud tööde eest maksta ületunnitöö tasu. Kui meie aga neid paragrahve vaatame, siis näeme järgmist: § 1-se alla kuuluvad raud-

tee tööd, elektri, gaasi ja veevärgi alalise iseloomuga tööd. Tähendab, tuleb nii välja, et kõigile raudteelastele jne. tuleks pühapäeval hariliku töö eest maksta kahekordset tasu. Kui vaatame järgmisi punkte, siis näeme, et ka need on samasuguse iseloomuga tööd. Ma tahaksin nüüd küsida, kus praegu niisugune kord maailmas maksmas on, et niisuguste tööde eest, mis harilikkude tööde hulka kuuluvad, pühapäevadel dopelttasu makstakse. See on täiesti absurd ettepanek ja niisuguse ettepanekuga esinemine näitab, kui võrd naeruvääriliseks tahetakse teha töökaitse-seadust mille üle isegi töölisel naerma hakkavad, mis muu hulgas ka jälle meie töötingimisi raskendaks, seega tööpuudust suurendaks. (L. Johanson, stp: Kui keegi naeruvääriline on, siis olete see Teie ise!) Loodan, et see ettepanek tagasi lükatakse.

Juhataja A. Jürman: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja B. Oja: Töökaitse komisjonis olid need küsimused arutamisel ja seal on need tagasi lükatud, nii et komisjoni nimel ma ei ühine.

Juhataja A. Jürman: Aruandja ettepanekutega ei ole ühinenud. Hääletamisele tuleb uus § 4-a. „Pühapäevadel ja pühadel tehtav töö loetakse ületunnitööks.“ (Hääletatakse.) Ettepanek on saanud poolt 20, vastu 26 häält, seega tagasi lükatud.

Hääletamisele tuleb § 4-b, mis järgmiselt käib: „Pühapäevadel ja pühadel on tööpalk 100% suurem harilikust tötasust.“ (Hääletatakse.) § 4-b on saanud poolt 19, vastu 24 häält, seega tagasi lükatud. (L. Johanson, stp: Palun sedelitega.) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: poolt 25, vastu 29 häält, erapooletuid 3, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Aruandja B. Oja (loeb):

§ 5. Puhkepäevade võimaldamise kord isikutele, kes seotud töödega, missuguste täitmine käesoleva seaduse § 4 põhjal pühapäevadel ja pühadel lubatud on, määratakse kindlaks töö-hoolekandeministri poolt kokkuleppel vastavate ministritega ja avaldatakse „Riigi Teatajas“.

E. Masik (põl): Väga austatud Riigikogu liikmed! Selles paragrahvis määratakse kindlaks kord, mille alusel lubatakse § 4. ettenähtud pühapäevatööd. Nagu § 4. juba näha, on nendel töödel õige laialine ulatus ja selle korra mää-

ramisel võiks minu arvates tulla nähtavale soovimata asjaolusid, kui jätta korra kinnitamine ja maksmapanemine ainult töö-hoolekandeministri hooleks. Nimelt on siin ette nähtud, et see kord määratakse kindlaks töö-hoolekandeministri poolt, kokkuleppel vastavate ministritega. Mis see tähendab — „vastavate ministritega“? Missuguste ministritega tegemist on. Üksikutes küsimustes võivad huvitatud olla mitmed ministrid. Näiteks, kui võtta esimene punkt: „seltskondlikkudes huvides elanikkude igapäevaste tarviduste rahuldamiseks tehtavatel töödel, eriti töödel veemuresemise ja valgustuse alal ning ühendusteel“. Siin võivad olla huvitatud teedeminister, kaubandus-tööstusminister, põllutööminister ja siseminister. On teadmata, missuguse ministri poole peab pöörama. Võib tulla nähtusi ilmsiks, et ei pöörata ehk pööratakse mitte küllalt „vastavalt“ ja selle tõttu võib § 4. oma tähtsuse kaotada. Et seda ära hoida, et niisugust tähtsat asja reguleerida ja täiesti kindlal kujul maksta panna, arvan ma, et ei saa niisugust korda maksta panna. Näiteks, kui kokkulepet ei saavutata, kui töö-hoolekandeminister tahab kokku leppida kahe ministriga, aga kokkulepet ei saa, kas siis see kord avaldamata jääb või mitte, see on teadmata. Mina teen ettepaneku täiesti kindlat korda maksta panna, nimelt § 5. lõpp algades kolmandal real sõnadest: „määratakse...“ maha kustutada ja asemele võtta: „määratakse kindlaks Vabariigi Valitsuse poolt töö-hoolekandeministri ettepanekul ja avaldatakse „Riigi Teatajas.“ Vastavalt siis § 5. oleks järgmine: „Puhkepäevade võimaldamise kord isikutele, kes seotud töödega, missuguste täitmine käesoleva seaduse § 4. põhjal pühapäevadel ja pühadel lubatud on, määratakse kindlaks Vabariigi Valitsuse poolt töö-hoolekandeministri ettepanekul ja avaldatakse „Riigi Teatajas“.

Juhataja A. Jürman: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja B. Oja: See kord, mida härra Masik ette paneb, on õieti raskem selleks, et üksikutes tööstuskohtades puhkepäevade kindlaks määrata. Puhkepäevad on igas ametkonnas ja ministeeriumis isesugused ja kui määrused ühtlased on, siis ei ole need ühele või teisele tööstusettevõttele vastuvõetavad. See kord aga, mis seadus ette näeb, on vastuvõetavam, sellepärast on tarvilik, et see alluks töö-hoolekandeministrile kokkuleppel vastava ministriga. Sel korral, kui töö-hoolekandeminister vastava ministriga kokku leppida ei saa, siis läheb asi Vabariigi Valitsuse otsustamisele. See on ju harilik kord. Töökaitse komisjoni nimel ei

saa ma ettepanekuga ühineda. (K. Päts, põl: Seadus nõuab, et peab kokku leppima, niisugust korda ei ole!)

Juhataja **A. Jürman**: Rkl. Masik'u poolt on ettepanek § 5. lõpp redigeerida järgmiselt: „...määratakse kindlaks Vabariigi Valitsuse poolt töö-hoolekandeministri ettepanekul ja avaldatakse „Riigi Teatajas“, kuna komisjoni ettepanekus oli: „...määratakse kindlaks töö - hoolekandeministri poolt kokkuleppel vastavate ministritega ja avaldatakse „Riigi Teatajas“. Hääletamisele tuleb rkl. Masik'u ettepanek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Hääletamisele tuleb § 5 ühes vastuvõetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 5 vastu võetud.

Aruandja **B. Oja** (loeb):

§ 6. § 4. pp. 1 ja 2 nimetatud tööde nimekirja antakse välja töö-hoolekandeministri poolt kokkuleppel vastavate ministritega ja avaldatakse „Riigi Teatajas“.

E. Masik (põl): Neilsamadel motiividel, mis ette tõin § 5. juures, panen ette § 6-das nimekirja väljaandmise korda muuta sellega, et töö-hoolekandeministri poolt väljaandmise asemel võtta, et antakse välja Vabariigi Valitsuse poolt töö-hoolekandeministri ettepanekul. Sellepärast, et nimekirjal on laialdane iseloom ja määratakse kindlaks pikema aja peale, mujal maades on isegi eriseadustega kindlaks määratud. Ei peaks raskusi sünnitama, et Vabariigi Valitsuse poolt see küsimus läbi kaalutaks, et ära hoida neid vastolusid, mis võivad tekkida, kui see sünnib ainult ühe ministri võimkonnas, seda enam, et siin on puudutatud mitmed pooled, mitte ainult töökaitse asi, vaid ka töötgemine ja julgeolek.

Juhataja **A. Jürman**: Rkl. Masik'u poolt on esitatud ettepanek, võtta § 6. lõpp algades sõnadest „antakse välja“ järgmiselt: „...antakse välja Vabariigi Valitsuse poolt töö-hoolekandeministri ettepanekul ja avaldatakse „Riigi Teatajas“. Aruandja lõpusõna ei tarvita. Hääletamisele tuleb rkl. Masik'u ettepanek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Hääletamisele tuleb § 6 ühes vastuvõetud parandusega. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 6 vastu võetud.

Aruandja **B. Oja** kannab ette ja eraldi hääletamisel võetakse vastu nähtava enamusega §§ 7—11.

§ 7. Tööstusliku ettevõtte juhatus (§ 1) on kohustatud kokku seadma puhkepäevade kava, millal tööd ei tehta; samas kavas tähendatakse eraldi tööd, mida pühapäevadel ja pühadel peab tegema, samuti ka nende tööde täitmise ja nendel töödel töötavatele töölistele puhkepäevade võimaldamise kord.

See kava kinnitatakse töökaitse komisjari poolt ja pannakse ettevõttes töölistele kättesaadavas ruumis ülesse.

Neis tööstusettevõtetes, mille kohta seaduses erilised sisemise korra määrused on ette nähtud (Töök. sead. §§ 60 ja 103, 1913. a. väljaanne) peab selles paragrahvis tähendatud kava nendesse määrustesse üles võetama.

§ 8. Ettevõtte juhatajaid ja, kus neid määratud ei ole, ettevõtte valdajaid, kes süüdi on käesoleva seaduse ja tema põhjal väljaantavate määruste rikkumises, karistatakse rahatrahviga mitte üle kümnetuhande margga.

§ 9. Paragrahv 8. tähendatud rikkumiste eest vastutusele võtmine ja süüdlaste karistamine sünnib korras, mis ette nähtud seaduses karistamise korra kohta töökaitse seaduste rikkumise pärast („Riigi Teataja“ nr. 67—1922. a. sead. nr. 32), kusjuures pealepandavad rahatrahvid arvatakse töökaitse seaduse § 114 (Sead. kogu XI k. 2. jagu — 1913. a. väljaanne) tähendatud kapitaali hulka.

§ 10. Juhatajate peale pandavad rahatrahvid, juhtumisel, kui nad kahe nädala jooksul otsuse teatamise ajast arvates tasutud ei ole, lähevad üle ettevõtte valdaja peale, kellest ära ripub kahju süüdlaselt sisse nõuda.

§ 11. Käesoleva seaduse ja selle põhjal antavate määruste korraliku täitmise järelevalve, samuti ka seaduse ja määruste rikkujate vastutuselevõtmine allub töökaitse komisjaridele.

Aruandja **B. Oja** (loeb):

§ 12. Tööstusettevõtete valdajad, samuti ka ettevõtete juhatajad on kohustatud igal ajal töökaitse komisjaridele lubama ettevõtete järelevaatust toimetada, omalt poolt neile ametnikkudele tarvilikku vastutulekut üles näitama ja nende seaduslikke nõudmisi täitma.

E. Masik (põl): Käesolevas paragrahvis on minu arvates väike ebatäpsus tööandjate kahjuks. Nimelt on siin ette nähtud, et tööstusettevõtete pidajad samuti ka ettevõtete juhatajad on kohustatud „igal ajal“ töökaitse komisjari tööstusettevõttes lubama järelevaatust toimetada jne. Mina arvan, et ei saa tööstusettevõttele peale panna sundust, et ta peab tingimata igal ajal järelevaatust laskma toimetada sellepärast, et kui on töötamisel aja suhtes piir, siis peavad ka ettevõtte omanikul aja suhtes piirid olema, et ta ei tarvitseks „igal

ajal“ ettevõttesse sisse lasta töökaitse kommissari, eriti siis, kui ettevõttes tööaeg ei ole. Et sarnast ebatäpsust ära hoida, ja mina arvan, et seda soovitakse, panen ette käesolevasse paragrahvi teise ritta juurde võtta sõnad „harilikku tööaja piirides“.

L. Johanson (stp): Härra Masik'u ettepanek on otse geniaalne. § 12 on seadusesse võetud selleks, et võimalik oleks töökaitsekommissaridel järelevalvet ette võtta, kas tehakse keelatud ajal ettevõtetes tööd või mitte. Järelevalvet on just selleks tarvis, et kindlaks teha, kas nendes asutustes, kus pühapäevatöö keelatud, tööd tehakse. Nendes asutustes, kus pühapäevatöö keelatud, ei ole ju pühapäev harilik tööaeg. Härra Masik teeb ettepaneku, et töökaitse kommissaridel oleks õigus minna tööstusettevõtetesse revideerimist toimetama ainult harilikul töö ajal. Kuidas on siis võimalik kindlaks teha, kas pühapäeval tööd tehakse või mitte. Ei või ometi seadusega revideerimise võimalust ära võtta. See oleks umbes samane, kui ütleme, et politseiametnik võib varast ainult tabada sel ajal, kui ta ei varasta. Sel ajal, kui varas vargust toimetab, ei tohi teda tabada. Võtame sarnase paranduse vastu ja näitame seda geniaalsust!

E. Masik (põl): Oma ettepanekus määrasin „harilikul ajal“ selles mõttes, et revideerimist toimetatakse ajal, mis lubatud seadusega. Et vastav osa seaduses veel selgem oleks, teeksin ettepaneku sõna „harilikul ajal“ asemele võtta „seadusega lubatud tööajal“. (L. Johanson, stp: Kuidas saab siis kindlaks teha pühapäevatööd?) Selleks on käesolev seadus olemas.

Juhataja A. Jürman: Rkl. Masik'u poolt on ettepanek võtta tema poolt esitatud ettepanekus sõnade „harilikku tööaja piirides“ asemel „seadusega lubatud tööajal“.

J. Vain (stp): Austatud Riigikogu liikmed! Aja suhtes võivad veel teistsugused takistused tulla sel korral, kui töökaitsekommissar kohale sõidab. Meil on praegu töö kriisi aeg ja mõnegi vabriku terved osakonnad töötavad ainult ajutiselt, 2—3 päeva nädalas. Ja ei saa öelda, et üks ja sama vabrik ühel ja samal päeval nädalas töötab. Üks jaoksond ühel päeval, teine jaoksond teisel päeval töötades tuleks ühe ja sama vabriku juures mitu korda revideerimine ette võtta, milleks revidendid mitu korda välja peavad sõitma. See oleks aga täitsa võimatu seisukord ja see näitab, kui kaugele minnakse. Töökaitse kommissaridele maksetakse ometi sõiduraha!

Juhataja A. Jürman: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja B. Oja: Kui rkl. Masik'u ettepanek vastu võetakse, kaotab § 12 oma mõtte, sest siis võetakse töökaitse kommissaridel võimalus ära selle järele valvata, kas tööstusettevõtetes seadust täidetakse või mitte.

Juhataja A. Jürman: Asun rkl. Masik'u ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Ettepaneku poolt on 23 häält, vastu 22 häält. (Hüüded: Sedelitega!) Nõutakse sedelitega hääletamist. (Hääletatakse.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: ettepaneku poolt on antud 29 häält, vastu 23 häält, erapooletuid 2, — seega on ettepanek vastu võetud. Hääletamisele tuleb § 12 ühes vastu võetud parandusega. (Hääletatakse.) § 12. poolt on antud 25 häält, vastu 20 häält, seega on § 12 vastu võetud.

Aruandja B. Oja (loeb):

§ 13. Juhatuskirjad ja muud määrused selle seaduse kohta annab välja töö-hoolekandeminister.

J. Vain (stp): Töö-hoolekandeministrile tuleks juba aegsasti kaastunnet avaldada, kui tema peaks seaduse põhjal, mis iseenesest tööstustele ja eriti tööliste täiesti kahjulik on, veel mingisuguseid täiendavaid määrusi välja andma. Iseenesest mõista on töö-hoolekandeministri peal teatud kohustused ja ta peab loomulikult ühes tema käes kasutada oleva aparaadiga püüdma selgusele tulla, kuidas tsiviliseeritud riikides niisuguseid asju aetakse. Peab tähendama, et Eestis igal sellel alal, mis töolisteliikumisse puutub, väga omapäraselt talitatakse. Vaatamata selle peale, et tööliste organisatsioonid lõhutatud on, võetakse töölistelt nende teenimisvõimalus sellega ära, et nende puhkeajaga viimase võimaluseni ja liigselt kärbitakse. Iga tsiviliseeritud riigi tööstur ja rahvamajandusteadlane ütleb otsekoheselt, et töölistel ei ole tööstuses sarnane osa täita, et töölist tohiks alla suruda, kus tööline häbbuma peaks. Töölise peale vaadatakse tööstuses kui väga tarviliku osa peale, temast oleneb väga palju, kuna aga vähemtähtsam roll tööstusettevõtte tehnilise sisseseade peale langeb. Nendest sisukohtadest välja minnes Euroopa tsiviliseeritud riikides, Ameerikas ja Jaapanis, ei ole tööstusettevõtjad ega valitsused selle vastu, kui töölistes ennast organiseerivad, sest nad teavad väga hästi, et tugevate organisatsioonide juures igasugused juhuslikud streigid ära jäävad. Eestis, nagu öeldud, on töolisteliikumine juba purustatud ja nüüd

võitluse terav ots juhitud töölise tervise ja perekonna heaoleku vastu. Mulle näib, et kui töökaitse selles sihis edasi areneb, siis ei jää Eesti töölisel enam võimalust siia peatama jääda, tal tuleb väljarändamise peale mõelda. Mina usun, et niisuguse talitamisega väljarändamist, mis juba nüüd riigile kahju on toonud, kui aadrilaskmist sel viisil edasi arendatakse.

L. Johanson (stp): Selle paragrahvi juures tuleks küll veel mõnesuguseid parandusi teha ja võib olla härra Masik teeb mõne. Ettepanekud käiksid selle kohta, missugused juhatuskirjad peavad olema. Võib olla, võiks isegi sarnane ettepanek teha, et need juhatuskirjad ja määrused tuleksid enne heakskiitmiseks põllumeeste kongressile esitada. Igaüks need juhatuskirjad ja määrused peavad vastama sellele vaimule, mis omased olnud nende paranduste tegijatele, kelle parandused on läbi läinud. Siin on maksma pandud uus põhimõte. Kuigi meil harilikus elus on arvamised, et isegi surm ei võta sealt, kus midagi olemas ei ole, nüüd aga tahetakse tunnistada, et kogupõllumees võtab sealt, kus surmalgi midagi võtta ei ole. See on ka täiesti arusaadav. Seda nägime meie minevikus ja see maksab ka praegu. Mis on siis õieti kogupõllumees? Eks ole ju tema orja järeltulija. Andke orja kätte võim, see tähendab, andke Eesti tõusiku kätte võim ja ta surub teise nii alla, nagu seda üks vaba inimene kunagi teha ei suudaks. Kes ise ori olnud, see on kõige parem orjakubjas. Seda oleme minevikus näinud ja seda näeme ka praegusel ajal. (O. Amberg, krst: Kust Teie olete tulnud? Olete mõni Ameerika onkel või?) Ja Teie olete vist konsistoriumi onkel?

E. Masik (põl): Arvesse võttes... (Vahelhüüded ja müra).

Juhataja **A. Jürman**: Palun mitte kõnelejat segada.

E. Masik (põl): Kuulake, nüüd tuleb üks väga tähtis parandus. (L. Johanson, stp:

Geeniuskõneleb, kuulake! Hulgalised vahelhüüded pahemalt poolt. J. Hünerson, põl: Kas neil meestel ei saa suud kinni panna?)

Juhataja **A. Jürman**: (Kõlistab) Palun koosolekut mitte segada!

E. Masik (põl): Arvesse võttes, et §§ 5. ja 6. võeti vastu parandused mille järgi teatavad funktsioonid, mis enne olid töö- ja hoolekandeministril, Vabariigi Valitsuse kätte anti, tuleks sellekohane parandus ette võtta ka § 13. § 13. on ette nähtud, et kõik määrused seaduse täitmiseks paneb maksma tööhoolekandeminister. Mina teeksin paranduse § 13. lõppu juurde võtta: „Peale nende, mis §§ 5. ja 6. alusel Vabariigi Valitsuse võimupiiri kuuluvad“. (Vahelhüüded pahemalt poolt.) Noh, kui teid pannakse neid sundmäärusi välja andma, siis on meil kõik töövõimalused kadunud.

Juhataja **A. Jürman**: § 13. juurde on tehtud rkl. Masik'u poolt ettepanek, § 13. lõppu juurde võtta: „peale nende, mis §§ 5. ja 6. alusel Vabariigi Valitsuse võimupiiri kuuluvad.“ Panen ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) (J. Vain, stp: Geniaalsete ettepanekute vastu ei saa hääletada. Hulgalised vahelhüüded pahemalt poolt. J. Hünerson, põl: Teie olite Seckendorf'i sulane, minul pole temaga midagi tegemist olnud. O. Amberg, krst: Kuisige, kuidas Piiskar „boshe tsarja hrani“ laulis.) Palun rahu! Hääletamise tagajärjed on järgmised: ettepaneku poolt on antud 24 häält, vastu 16, seega on ettepanek vastu võetud. Panen § 13 parandatud kujul hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 13 vastu võetud. (Hüüded: Lõpetada!) On tehtud ettepanek, koosolek lõpetada. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 2.10 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu abiesimees **A. Jürman**.

Abisekretäär **L. Raudkepp**.

Abisekretäär **J. Piiskar**.